

## บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

การศาสนา, กรม. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง. พระนคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2514.

ชิตติยา กรรณสูต, ทองศรี กำภู ณ อยุธยา และสินี กมลนาวิน. สะท้อนภาพสตรีไทย. กรุงเทพมหานคร : โครงการปีสตรีสาทระหว่างประเทศ, 2518.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. สถานการณ์ปัจจุบันของสตรีไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์องค์ศิลป์การพิมพ์ 2523.

คณะกรรมการยุติธรรมและสันติภาพแห่งประเทศไทย. สังคมพัฒนาจกัผู้หญิง: ผู้หญิงกับความเป็นคน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์, 2523.

จุรสุภา. กฎหมายตราสามดวง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุรสุภา, 2515.

ฉำ ทองคำวรรณ. คำอ่านศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ศิลาจารึกสุโขทัยที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ, กรมพระยา. 42 พระประวัติบุคคลสำคัญ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บรรณาคาร, 2509.

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ตำนานเรื่องอิเหนา. พระนคร : พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพนายใหญ่ จารุติลก, 2506.

หินพันธ์ นาคะตะ. รัฐศาสตร์ : ทฤษฎีแนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางการศึกษาวิเคราะห์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : พูลสวัสดิ์การพิมพ์, 2525.

ธรรมาภิเบศร์, เจ้าฟ้า. พระประวัติและพระนิพนธ์หรือทรง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2513.

นพมาศ. ตัวรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2513.

บวร ประพฤติดี, พิหาพร พิมพ์พิสุทธิ์, และเฉลิมพล ศรีหงษ์. สตรีไทย : บทบาทในการเป็นผู้นำทางการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2520.

- ประกาศศรี สี่ห้าไฟ. ค่านิยมของสตรีไทยในวรรณกรรม. กรุงเทพมหานคร : สภาสตรีแห่งชาติ, 2521.
- ปรียา วิมลศิลป์. พันเอกหญิง. บทบาทของสตรีไทยกับความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. 2518-2519.
- พนรัตน์, สมเด็จพระ. พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2515.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. การมีส่วนร่วมในสังคมการเมืองการปกครองของสตรีไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2525.
- มหาดไทย, กระทรวง. รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กระทรวงมหาดไทย, 2502.
- ลีไท, พระมหาธรรมราชา. ไตรภูมิพระร่วง 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คลังวิทยา, 2509.
- ศรีมหิโสถ, พระ. บทกวีนิพนธ์พระศรีมหิโสถ. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, 2502.
- ศิลปากร, กรม. จามเทวีวงศ์ พงศาวดารเมืองศรีอยุธยา. พระนคร : บรรณกิจเทรดดิ้ง, 2516.
- สภาสตรีแห่งชาติ. สตรีไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิทยากร, 2519.
- สมบัติ จันทร์วงศ์ และชัยอนันต์ สมุทวณิช. ความคิดทางการเมืองและสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2523.
- สว่างวงศ์ กรีกบุตร. ความรู้เรื่องเมืองสยาม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สาส์นสวรรค์, 2508.
- สุดใจ ตันตากาศ. จดหมายเหตุเรื่องพระราชไมตรีในระหว่างกระงสยามกับกรุงจีน. พระนคร : พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพมหาอำมาตย์ตรีพระยาโชฎึกราชเศรษฐี, 2476.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. สังคมวิทยาการเมือง. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527.
- หอสมุดแห่งชาติ, ลิลิตพระลอ. พระนคร : พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ น.ท.น.พ.สวน กมลนาวัน รน., 2510.

อภิชาติ จรรย์สถิตวิวงศ์ และ เทพี พันธุ์เมธา. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้นำท้องถิ่นสตรี : การวิจัยแบบจากกลุ่มสนทนา. กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2527.

อมร จันทรสุมบูรณ์. ประมวล พ.ร.บ.แห่งกฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ : บริษัทธุรกิจศิลปการพิมพ์, 2526.

อนันท์ อภิภากริม. "ระบบค่านิยม." ค่านิยมของสตรีไทยที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ. หน้า 76. สภาสตรี, บรรณาธิการ, กรุงเทพมหานคร : สภาสตรีแห่งชาติ, 2521.

#### บทความ

กมลลา สุขพานิช. "การเมืองกับผู้หญิง." วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2. (กันยายน-ธันวาคม 2521) : 68.

----. "ผู้หญิงกับการเมืองในโซเวียตรัสเซีย." วารสารสังคมศาสตร์ 17 (มกราคม-มีนาคม 2527) : 56.

คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน. "คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ 44/2524." วารสารกฎหมายปกครอง 1 (เมษายน 2525) : 246-247.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. "อนาคตของภิกษุณีสงฆ์ในประเทศไทย." วารสารสังคมวิทยา มานุษยวิทยา 2 (สิงหาคม 2526) : 35.

"พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ พ.ศ.2527." ราชกิจจานุเบกษา 101 ฉบับพิเศษ 19 (พฤศจิกายน 2527) : 1-78.

"พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457." ราชกิจจานุเบกษา 31 17 (กรกฎาคม 2457).

"พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2525." ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ 99 27 (สิงหาคม 2525).

สุหัตตรา สุภาพ. "ครอบครัวกับการขัดเกลาทางสังคม." วารสารสังคมศาสตร์ (กรกฎาคม-กันยายน 2523) : 61.

## เอกสารอื่น ๆ

กรมอาชีวศึกษาผู้แทนราษฎร, กอง. "เรื่องขอให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี." หนังสือราชการเลขที่ 121/2528 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม 2528 สภาผู้แทนราษฎร, 2528.

✓ คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว. "รายงานการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสตรีไทย." กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2525.

✓ ----. "แผนพัฒนาสตรีระยะยาว 2525-2544." กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2525.

โคทม อาริยา. "แบบฉบับอันพึงประสงค์ของสตรีไทย." กรุงเทพมหานคร : เอกสารโรเนียว 2522.

ประทีป จงสิทธิ์ธรรม. "ผู้นำสตรีในการปกครองระดับท้องถิ่นของไทย : ศึกษาบทบาทความเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรีทั่วประเทศ พ.ศ. 2528." วิทยานิพนธ์ปริญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร ปกครอง ใต้ตติยวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

ประเสริฐ ณ นคร. "มิ่งรายศาสตร์." กรุงเทพมหานคร : เอกสารโรเนียว แปลข้อความ เป็นภาษาปัจจุบัน, 2515.

พงษ์ฤทธิ คงประสิทธิ์. "โครงการวิจัยผู้นำท้องถิ่นสตรี : ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์และการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์." กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง, 2528.

ภัสสร ลิมานนท์. "โครงการวิจัยผู้นำท้องถิ่นสตรี : ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชน." กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง, 2528.

สุนีย์ สอนณรงค์. "การวิเคราะห์วรรณคดีเรื่องกำสรวลศรีปราชญ์." วิทยานิพนธ์ปริญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากรศึกษา ประสานมิตร, 2516.

## สัมภาษณ์

- เฉลิมศรี ชัยมงคล. กำนันตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ สัมภาษณ์, 30 ธันวาคม 2528.
- ทัศนีย์ ศีลาเจริญ. กำนันตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี. สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2528.
- นงเยาว์ ศรีแสง. กำนันตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2529.
- บุงอ หนัดเหม. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ตำบลสระคอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2528.
- เมี้ยน รอดมณี. กำนันตำบลแหลมตะดุมทุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2529.
- พยอม สบายเมือง. กำนันตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร. สัมภาษณ์, 28 ธันวาคม 2528.
- แพงศรี มาหา. กำนันตำบลจวนลาน อำเภอพนา จังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2528.
- มณฑา จรเอ็กกา. กำนันตำบลปะคำ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์. สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2528.
- มะลิ เขียร เห่งวงศ์. กำนันตำบลช่าง อำเภอเชกา จังหวัดหนองคาย. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2528.
- วิภา เมธีหงศ์. กำนันตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2528.
- สมาชิกสภาตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี. สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2528.
- สมาชิกสภาตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, 30 ธันวาคม 2528.
- สมาชิกสภาตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร. สัมภาษณ์, 28 ธันวาคม 2528.

- สมาชิกรัฐสภาตำบลแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2529.
- สมศักดิ์ พรหมวารี. กำนันตำบลวังชัน อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์. สัมภาษณ์, 1 มกราคม 2529.
- สุมาลี อังกรจารุชัย. กำนันตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2528.
- สุธิดา ณ เมืองสอง. กำนันตำบลหนองกง อำเภอน้ำทอง จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2529.
- หวย บำรุงกลาง. กำนันตำบลครบุรี อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา. สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2528.
- แหมะ แหะหนั้น. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตำบลตะโหนดกิ่งอำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง. สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2529.
- เอี่ยม พรหมมณี. กำนันตำบลนายาง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2528.

### ภาษาอังกฤษ

#### BOOKS

- Barber, James D. The Presidential Character : Predicting Performance in the White House. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall Inc., 1970.
- Base, Bernard M. Leadership Psychology and Organization Behavior. New York : Harper and Row, 1950.
- Bernard, Chester I. Organization and Management. Cambridge Massachusetts : Harvard University Press, 1962.
- Bogardus, Emory S. Leaders and Leadership. New York : Appleton Century-Crofts, Inc., 1934.
- Currell, Melville. Political Woman. London : Croom Helm Ltd., 1974.

- Dubin, Robert. The Sociology of Organization. New York : Prentice-Hall, 1951.
- Elliotte, Carolyn M. "Theories of Development : An Assesment." In Women and National Development : The Competvitives of Change, pp.1-8. Edited by Wellesley Editorial Committee. Chicago : The University of Chicago Press, 1977.
- ✓ Fiedler, Fred E. A Theory of Leadership. New York : McGraw-Hill Book Company, 1967.
- Gelb, Joye, and Palley, Marian L. Woman and Public Policy. Princeton : New Jersey : Princeton University Press, 1982.
- ✓ Gibb, Cecil A. "Definition of the Leader." in Perspectives on the Group Process, pp. 156-162. 2d. ed. New York : Haughton Mifflin Company, 1970.
- Jennings, Eugene E. An Anatomy of Leadership. New York : McGraw-Hill Book Company, 1960.
- ✓ Kirkpatrick, Jean J. Political Woman. Princeton, N.J. : The Eagleton Institute of Politics, Rutgers University, 1979.
- ✓ Manderson, Lenore. Women Politics and Change. London : Oxford University Press, 1980.
- ✓ Millett, Kate. Sexual Politics. New York : Equinox Books, Doubleday and Company, Inc., 1971.
- Stewart, Louis H. "Birth Order and Political Leadership." In A Psychological Examination of Political Leaders, p. 218. Edited by Margaret G. Herman and Thomas Milburn. London : Tavistock Publications. 1977.
- ✓ Tead, Ordway. The Art of Leadership. New York : McGraw-Hill Book Co., 1935.

Terry, George R. Principle of Management. Illinois : Richard D. Irwin. Inc., 1960.

Williams, Juanita H. Psychology of Women : Behavior in a Biosocial Context. New York : W. W. Norton Company, 1983.

#### ARTICLES

Bennis, Warren G. "Leadership Theory and Administrative Behavior." Administrative Science Quarterly 4(1959) : 259.

Lewin, Kurt. "The Dynamic of Group Action." Education Leadership (January 1944) : 195-200.

M.A. Farber. "Women Gaining Ground in Arab Nations." New York Times (October 1974) : 37.

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย





ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## ภาคผนวกที่ 1 แบบสอบถามสตรีผู้นำ

โครงการวิจัยเรื่องสตรีกับการเมือง วิทยาลัยพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## ตอนที่ 1 ภูมิหลังทั่วไป

โปรดเขียนวงกลม  ล้อมรอบหมายเลขที่ต้องการเพียงข้อเดียว และเติมคำลงในช่องว่าง.....ที่กำหนดให้

1. ปัจจุบันท่านอายุ. ....ปี
2. ตำแหน่งของท่านในปัจจุบันนี้คือ
  - 2.1 กำนัน
  - 2.2 ผู้ใหญ่บ้าน
  - 2.3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
  - 2.4 สารวัตรกำนัน
  - 2.5 แพทย์ประจำตำบล
3. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งในข้อ 2. เป็นเวลานาน.....ปี.....เดือน
4. ก่อนที่ท่านจะได้ดำรงตำแหน่งในข้อ 2. ท่านเคยดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เหล่านี้มาก่อนหรือไม่
  1. เคย คือ
    - 4.1 กำนัน
    - 4.2 ผู้ใหญ่บ้าน
    - 4.3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
    - 4.4 สารวัตรกำนันผู้ใหญ่บ้าน
    - 4.5 แพทย์ประจำตำบล
    - 4.6 กรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิ
  2. ไม่เคย
5. ในกรณีที่เคยดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในข้อ 4.1 ท่านดำรงตำแหน่งนั้น ๆ มาเป็นเวลานาน.....ปี.....เดือน

6. ท่านนับถือศาสนาอะไร
- 6.1 พุทธ
  - 6.2 อิสลาม
  - 6.3 คริสต์
  - 6.4 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียด) .....
7. สถานภาพครอบครัว
- 7.1 สมรสแล้วและอยู่กินกับคู่สมรส
  - 7.2 สมรสแล้วแต่แยกกันอยู่
  - 7.3 หม้าย (สามีตาย)
  - 7.4 หย่าร้าง
  - 7.5 โสด (ข้ามไปตอบข้อ 10.)
8. ท่านมีบุตรทั้งหมดกี่คน.....คน
9. ท่านมีบุตรที่ยังต้องส่งเสียเลี้ยงดูอยู่ จำนวน.....คน
10. ท่านมีบุคคลภายในบ้านคอยช่วยท่านดูแลงานบ้านหรือเลี้ยงบุตรหรือไม่
- 10.1 ไม่มี
  - 10.2 มีคือ.....
11. บิดามารดาของท่านมีบุตรทั้งหมด.....คน จำนวนบุตรชาย.....คน
12. ท่านเป็นบุตรคนที่เท่าไรของบิดามารดา เป็นบุตรคนที่.....
13. ท่านจบการศึกษาระดับใด
- 13.1 ต่ำกว่า ป.4
  - 13.2 จบชั้น ป.4-ป.7
  - 13.3 จบชั้นมัธยม
  - 13.4 ประกาศนียบัตร
  - 13.5 ปริญญาตรี
  - 13.6 สูงกว่าปริญญาตรี
  - 13.7 การศึกษาผู้ใหญ่ระดับใด.....
  - 13.8 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียด).....
- .....

14. หลังจากที่ท่านจบการศึกษาตามข้อ 13. แล้ว ท่านได้ไปเพิ่มเติมความรู้พิเศษหรือไม่
- 14.1 ไม่เคย
- 14.2 เคย คือ (โปรดเขียนความรู้ที่ท่านไปเพิ่มเติมมา).....
15. ท่านมีโอกาสได้เดินทางไปต่างจังหวัดบ่อยครั้งหรือไม่
- 15.1 บ่อยครั้ง
- 15.2 นาน ๆ ครั้ง
- 15.3 ไม่เคยไปเลย (ข้ามไปตอบข้อ 17)
16. จังหวัดที่ท่านได้เดินทางไปนั้นตามข้อ 15 ส่วนมาก คือจังหวัด.....
17. รายได้ของครัวเรือนเฉพาะที่เป็นเงินได้ (รวมทั้งสามีและภรรยา) ประมาณเดือนละ
- 17.1 น้อยกว่า 2,000 บาท
- 17.2 2,001-4,000 บาท
- 17.3 4,001-6,000 บาท
- 17.4 6,001-8,000 บาท
- 17.5 มากกว่า 8,000 บาท
18. อาชีพหลักของท่าน ของสามีของท่าน และของบิดาของท่าน ในกรณีที่สามีหรือบิดาเสียชีวิตไปแล้วให้ระบุอาชีพสามีหรือบิดาในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่

อาชีพของท่าน	อาชีพของสามี	อาชีพของบิดา
1. เกษตรกรหรือประมง	1. เกษตรกรหรือประมง	1. เกษตรกรหรือประมง
2. ค้าขายหรืออิสระ	2. ค้าขายหรืออิสระ	2. ค้าขายหรืออิสระ
3. รับราชการหรือ รัฐวิสาหกิจ	3. รับราชการหรือ รัฐวิสาหกิจ	3. รับราชการหรือ รัฐวิสาหกิจ
4. รับจ้าง	4. รับจ้าง	4. รับจ้าง
5. แม่บ้าน	5. แม่บ้าน	5. แม่บ้าน
6. ว่างงาน	6. ว่างงาน	6. ว่างงาน
7. อื่น ๆ (ระบุ).....	7. อื่น ๆ (ระบุ).....	7. อื่น ๆ (ระบุ).....

## 19. ภูมิลำเนา .

อาชีพของท่าน	อาชีพของสามี	อาชีพของบิดา
1. เกิดอยู่ในจังหวัดที่อยู่ ในปัจจุบัน	1. เกิดในจังหวัดที่อยู่ ในปัจจุบัน	1. เกิดในจังหวัดที่อยู่ ในปัจจุบัน
2. เกิดในจังหวัดที่อื่นแต่ มาอยู่ในจังหวัดที่อยู่ ในปัจจุบัน	2. เกิดในจังหวัดอื่นแต่ มาอยู่ในจังหวัดที่อยู่ ในปัจจุบัน	2. เกิดในจังหวัดอื่นแต่ มาอยู่ในจังหวัดที่อยู่ ในปัจจุบัน

20. บุคคลในครอบครัวของท่านมีใครบ้าง ที่เคยดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ กำหนด  
ผู้ใหญ่นาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่นาน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล กรรมการผู้ทรง  
คุณวุฒิของสภาตำบล สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด ส.ส. (สมาชิกสภาผู้  
แทนราษฎร) หรือตำแหน่งทางการเมืองอื่น ๆ โปรดระบุ (ขีดและเติมคำได้มาก  
กว่า 1 ข้อ ตามความเป็นจริง)

ระบุลักษณะความสัมพันธ์กัน	เคยดำรงตำแหน่ง	เป็นเวลานาน/ปี
1. ....		
2. ....		
3. ....		

21. จำนวนบ่อยครั้งของการทะเลาะ หรือขัดแย้งกัน ระหว่างท่านกับสามี หรือบุคคลใน  
ครัวเรือนเดียวกัน

21.1 บ่อยครั้ง

21.2 นาน ๆ ครั้ง

21.3 ไม่เคยเลย (ข้ามไปตอบข้อ 23)

22. สาเหตุของการทะเลาะหรือขัดแย้งกัน (ตามข้อ 21) ส่วนใหญ่เนื่องมาจาก
- 22.1 ความประพฤติกของสามีหรือบุคคลที่ท่านทะเลาะด้วยหรือขัดแย้งด้วย  
(โปรดระบุรายละเอียดของความประพฤติกด้วย) เช่น.....  
.....
  - 22.2 ปัญหาเรื่องการเงินหรือเศรษฐกิจในครัวเรือน
  - 22.3 ปัญหาเรื่องบุตรหรือบุคคลภายใต้การปกครองของท่านภายในบ้าน
  - 22.4 ปัญหาเรื่องการดูแลบ้านหรือการงานภายในบ้าน
  - 22.5 ปัญหาเรื่องนอกบ้านหรือเรื่องของชาวบ้าน
  - 22.6 ปัญหาเรื่องการทำงาน/หรืองานในตำแหน่งของท่าน
  - 22.7 ปัญหาอื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียดปัญหา).....  
.....

**ตอนที่ 2 ลักษณะการทำงานของสตรีผู้นำ**

23. ท่านใช้เวลาในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งอาหิตยลประมาณกี่ชั่วโมง
- 23.1 ต่ำกว่า 5 ชั่วโมง
  - 23.2 5-14 ชั่วโมง
  - 23.3 15-24 ชั่วโมง
  - 23.4 25-34 ชั่วโมง
  - 23.5 มากกว่า 34 ชั่วโมง
24. ท่านใช้เวลาช่วงใดมากที่สุดในการปฏิบัติงานในหน้าที่ตามตำแหน่งของท่าน
- 24.1 หกโมงเช้าถึงเที่ยงวัน
  - 24.2 เที่ยงวันถึง 6 โมงเย็น
  - 24.3 หกโมงเย็นถึงเที่ยงคืน
  - 24.4 เที่ยงคืนถึงหกโมงเช้า
  - 24.5 ไม่นแน่นอน

25. ถ้าชาวบ้านนัดหมายท่านในวันที่ท่านจำเป็นต้องไปปฏิบัติงานส่วนตัว ซึ่งคนอื่นไปหาแทนท่านไม่ได้ ท่านจะเลือกหาประการใด
- 25.1 ให้ผู้ช่วยในสายงานของท่านไปพบชาวบ้านแทนท่าน
  - 25.2 ให้คนในครอบครัวของท่านไปพบชาวบ้านแทนท่าน
  - 25.3 ขอให้ชาวบ้านมาหาท่านที่บ้าน เมื่อท่านเสร็จภารกิจส่วนตัว
  - 25.4 ขอให้ชาวบ้านเลื่อนวันนัดหมายใหม่ แล้วท่านจะไปพบ
  - 25.5 เลื่อนวันเวลาที่จะไปทำภารกิจส่วนตัวนั้นใหม่
26. ในรอบ 5 เดือนที่ผ่านมา ท่านขาดประชุมคณะกรรมการสภาตำบล หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือที่กำนัน เรียกประชุมกี่ครั้ง ขาดประชุม.....ครั้ง
27. ส่วนใหญ่ที่ขาดประชุมเพราะ
- 27.1 ป่วย
  - 27.2 ต้องไปราชการที่อื่น
  - 27.3 บุคคลในครอบครัวป่วย
  - 27.4 ต้องไปปฏิบัติภารกิจส่วนตัว
  - 27.5 ไม่สะดวกที่จะไป (เช่น ไม่มีรถไป ผันตก เป็นต้น)
  - 27.6 ไม่อยากไป
  - 27.7 อื่น ๆ (โปรดเขียนสาเหตุที่ขาดประชุม).....
28. หลังจากที่ท่านรับตำแหน่งนี้แล้วท่านใช้เวลาานเท่าไรจึงสามารถปรับตัวเข้ากับงานในหน้าที่ตำแหน่งของท่าน
- 28.1 น้อยกว่า 1 เดือน
  - 28.2 1-6 เดือน
  - 28.3 7-12 เดือน
  - 28.4 มากกว่า 1 ปี
29. เมื่อท่านต้องปฏิบัติงานร่วมกับคนที่ท่านไม่ชอบเลยหรือท่านเกลียดชัง ท่านจะ
- 29.1 ลาออกจากตำแหน่ง
  - 29.2 ปฏิเสธที่จะปฏิบัติงานเฉพาะงานนั้น ๆ
  - 29.3 ทำงานเฉพาะของตนเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับคน ๆ นั้น
  - 29.4 ยอมทำงานร่วมกันและพยายามเกี่ยวข้องกับเขาที่จำเป็นเท่านั้น

29.5 ปฏิบัติงาน ไปและติดต่อกันเป็นปกติ เหมือนกับคนอื่น ๆ

30. เมื่อชาวบ้านขอให้ท่านหาสิ่ง<sup>1</sup>ที่ชด<sup>2</sup>ต่อระเบียบราชการ ท่านจะเลือกปฏิบัติอย่างไร

30.1 ไม่หาสิ่ง<sup>1</sup>ที่ชด<sup>2</sup>ต่อระเบียบราชการ

30.2 เสนอทางราชการให้มีการแก้ไขระเบียบนั้นเสียใหม่แล้วจึงดำเนินการ

30.3 นำไปปรึกษาทางอำเภอหรือผู้<sup>1</sup>ที่เกี่ยวข้อง

30.4 พยายามหาทางหลีกเลี่ยงระเบียบนั้นเพื่อเป้าหมายทางการบริหาร

31. เมื่อทราบว่าผู้<sup>1</sup>กระทำผิดกฎหมายในหมู่บ้าน ท่านจะปฏิบัติอย่างไร

31.1 ทำเฉย ๆ เสีย

31.2 ทำงานดักเตือนผู้<sup>1</sup>กระทำผิดหลาย ๆ ครั้งจนกว่าจะรู้สำนึกเอง

31.3 เตือนผู้<sup>1</sup>กระทำผิด 1-2 ครั้ง หากไม่เชื่อฟังจึงจะจับส่งทางการ หรือดำเนินการตามกฎหมาย

31.4 นำผู้<sup>1</sup>กระทำผิดส่งทางการหรือทำงานลงโทษ ดำเนินการตามกฎหมาย

31.5 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียด).....

32. พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีเพราะ

(วงกลมได้เพียงข้อเดียวเท่านั้น)

32.1 เป็นคนมีบุญญาบารมี

32.2 เป็นสุภาพบุรุษ เรียบร้อย

32.3 เป็นคนดีมีศีลธรรม

32.4 เป็นคนโสด ไม่มีพันธะผูกพันให้เป็นห่วง

32.5 เป็นคนซื่อตรง มือสะอาด

32.6 เป็นคนทำงานเก่ง มีผลงานดีมาก่อน

32.7 เคยเป็นผู้<sup>1</sup>มีตำแหน่งราชการสูง คือเป็นผู้บัญชาการทหารบกมาก่อน

32.8 ได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากหลาย ๆ ฝ่าย

32.9 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียด).....

33. ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนหรือผู้นำหมู่บ้านควรมีลักษณะแบบนายกรัฐมนตรีดังข้อ 32 ที่ท่านตอบไว้หรือไม่

33.1 ควร เพราะ.....

33.2 ไม่ควร เพราะ.....



ถ้า เช่นนั้นท่านคิดว่าผู้นำชุมชนควรมีลักษณะเป็นแบบใด.....

34. ท่านคิดว่าข้อต่อไปนี้เป็นภารกิจที่ท่านพึงปฏิบัติก่อน
- 34.1 ผูกมัดชาวบ้านให้รู้จักทำหน้าที่ได้ในยามสงคราม
  - 34.2 จัดทำบัญชีสิ่งของซึ่งต้องเสียภาษีอากร และนำราษฎรไปเสียภาษีอากร
  - 34.3 เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้าน
  - 34.4 การป้องกันโรคภัยและขจัดสิ่งสกปรก
  - 34.5 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติในพื้นที่ เช่น สระน้ำ ศาลาอาศัย
35. ในระหว่างประชุมคณะกรรมการสภาตำบล ถ้าท่านมีเหตุจำเป็นต้องออกไปจากที่ประชุม ท่านคิดว่าตำแหน่งใดเป็นผู้ที่ควรทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมแทนคือ
- 35.1 แพทย์ประจำตำบล
  - 35.2 ผู้ใหญ่บ้าน
  - 35.3 ครูประจำตำบล
  - 35.4 กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ
  - 35.5 สารวัตรกำนัน
  - 35.6 อื่น ๆ .....
36. เมื่อท่านได้มีส่วนร่วมในการทำงานกับชาวบ้าน เพื่อสร้างหรือซ่อมแซมสาธารณสมบัติต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ท่านมีความต้องการหรือมีเป้าหมายอย่างไร
- 36.1 เพื่อให้สาธารณสมบัตินั้นแล้วเสร็จไปโดยเร็วตามหน้าที่ของท่าน
  - 36.2 เพื่อให้ชาวบ้านได้ทราบว่าท่านเป็นผู้ช่วยทำงานสำเร็จลงได้โดยไม่ใช้งบประมาณแผ่นดินเลย
  - 36.3 เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากสาธารณสมบัตินั้น ๆ
  - 36.4 เพื่อให้ เกิดความสามัคคีในระหว่างชาวบ้าน
  - 36.5 เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่หมู่บ้านอื่น ๆ
  - 36.6 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียดด้วย).....



37. การปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ของท่านในปัจจุบันนี้ท่านมีความต้องการอย่างไร

37.1 ให้ตัวท่านเองเป็นที่รักใคร่ชอบพอของชาวบ้าน

37.2 ให้เป็นเกียรติยศชื่อเสียงแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

37.3 ให้คนที่เลือกท่านเข้ามาทำหน้าที่นี้ เห็นถึงความตั้งใจปฏิบัติงานของท่าน

37.4 ให้คนในหมู่บ้านมีความสุขความสงบ

37.5 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียดด้วย).....

38. เมื่อท่านปฏิบัติงานร่วมกับชาวบ้านหรือกับคนอื่น ๆ ท่านใช้วิธีการใด

38.1 เสนอความคิดเห็นของท่าน โดยให้เขาปฏิบัติตาม

38.2 เสนอความคิดเห็นของท่านแล้วชักจูงหาเหตุผลมาประกอบเพื่อให้เขาปฏิบัติตาม

38.3 ผสมผสานความคิดเห็นของท่าน เข้ากับชาวบ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

38.4 ให้ชาวบ้านออกความคิดเห็น แล้วช่วยกันปฏิบัติตามที่ชาวบ้านเห็นสมควร

39. เมื่อท่านปฏิบัติงานร่วมกับกรรมการหมู่บ้านหรือกรรมการตำบล ท่านใช้วิธีการใด

39.1 เสนอความคิดเห็นของท่าน โดยให้เขาปฏิบัติตาม

39.2 เสนอความคิดเห็นของท่านแล้วชักจูงหาเหตุผลมาประกอบเพื่อให้เขาปฏิบัติตาม

39.3 ผสมผสานความคิดเห็นของท่านกับของกรรมการคนอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติ

39.4 ปล่อยให้กรรมการคนอื่นออกความคิดเห็นแล้วช่วยกันปฏิบัติตามนั้น

40. เมื่อมีข้อขัดแย้งในกลุ่มที่ปฏิบัติงานหรือในที่ประชุมท่านทำอย่างไร

40.1 ปล่อยให้เวลาผ่านไป ข้อขัดแย้งนั้นจะหายไปเอง

40.2 ไม่นำเรื่องที่ขัดแย้งนั้นมาพูดถึงอีก

40.3 ไม่พยายามอยู่ในเหตุการณ์ที่มีการพูดถึงเรื่องที่ขัดแย้ง

40.4 พยายามเป็นผู้ประนีประนอมระหว่างผู้ขัดแย้งทั้ง 2 ฝ่าย

40.5 พยายามเป็นผู้ตัดสินว่าเหตุผลของฝ่ายใดถูกต้องมากกว่ากัน

40.6 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียดด้วย).....

41. ท่านคิดว่าบทบาทใดเป็นบทบาทที่สำคัญมากที่สุดสำหรับสตรีในฐานะผู้นำของชุมชน
- 41.1 เป็นผู้ไกล่เกลี่ยในปัญหาครอบครัวและสังคม
  - 41.2 เป็นที่ปรึกษาให้กับชาวบ้านในเรื่องความทุกข์ยาก
  - 41.3 เป็นผู้ส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม
  - 41.4 เป็นผู้แทนของอำเภอและหน่วยราชการ
  - 41.5 เป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
  - 41.6 เป็นนักพัฒนาชุมชน
  - 41.7 เป็นผู้กระทำการในทุก ๆ เรื่อง
  - 41.8 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียด).....
42. ท่านคิดว่าผู้นำสตรีท้องถิ่นควรเกี่ยวข้องกับการเมืองมากที่สุดแค่ไหน
- 42.1 มีส่วนร่วมกับเรื่องต่าง ๆ ของกลุ่มและหน่วยงานอิสระอื่น ๆ
  - 42.2 มีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ของพรรคการเมือง
  - 42.3 มีส่วนร่วมกับเรื่องต่าง ๆ เฉพาะของรัฐบาล
  - 42.4 ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
  - 42.5 ควรสนใจปัญหาศีลธรรมและพุทธศาสนา
  - 42.6 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียด).....
43. ท่านมีโครงการใหม่ ๆ ทัศนภาพในหมู่บ้านของท่านหรือไม่
- 43.1 ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 45 เลย)
  - 43.2 มี (ตอบข้อ 44 ด้วย)
44. มีโครงการใหม่ ๆ ที่โครงการ มี.....โครงการ
- โครงการที่ท่านจะทำโดยเร็วที่สุดจะเริ่มต้นเมื่อใด โปรดเขียนรายละเอียด
- |                |               |
|----------------|---------------|
| - โครงการ..... | เริ่มต้น..... |
| - โครงการ..... | เริ่มต้น..... |
| - โครงการ..... | เริ่มต้น..... |
| - โครงการ..... | เริ่มต้น..... |
| .....          | .....         |
| .....          | .....         |

ให้ ✓ เครื่องหมายถูก ( ✓ ) ลงในช่องที่ท่านปฏิบัติจริง ๆ

	บ่อย ครั้ง	ค่อนข้าง บ่อย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่ ค่อย มี	ไม่มี เลย
45. ท่านให้ของแก่คนอื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน.....					
46. ท่านช่วยงานส่วนรวมแม้ว่าจะมีภาระงานทาง บ้านละที่อยู่ออยู่.....					
47. ท่านวิจารณ์ผลงานที่ไม่บรรลุเป้าหมายอย่าง ตรงไปตรงมา แม้ว่าคนนั้นจะเป็นญาติ.....					
48. เมื่อมีคนทำให้ท่าน โกรธท่านจะตอบโต้ทันที.....					
49. ท่านมีความเห็นคัดค้านต่องานในหน้าที่.....					
50. ท่านจะพยายามควบคุมงานทุกชั้นตอนเพื่อ ป้องกันการผิดพลาด.....					
51. ท่านปฏิเสธที่จะอธิบายเหตุผลในการกระทำ ของท่าน.....					
52. ท่านเตรียมการหรือเตรียมเรื่องไว้ล่วงหน้า เพื่อการเข้าประชุมต่าง ๆ .....					
53. ท่านนำข้อราชการไปชี้แจงรายงานต่อราษฎร.....					
54. เวลาที่บ้านของท่านมีงาน เช่น งานทำบุญ งานมงคลต่าง ๆ ท่านจะเชิญคนในหมู่ บ้านและผู้ใหญ่ที่ท่านเคารพนับถือทุก ๆ คน.....					
55. ท่านพยายามทำให้คนเกรงใจท่าน.....					
56. ท่านพยายามทำให้คนยำเกรงหรือกลัวเกรงท่าน.....					
57. ท่านใช้ความสุภาพอ่อนโยนกับคนอื่นเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ.....					

	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
58. ท่านคิดว่าท่านมีความสามารถที่จะปฏิบัติงาน ในตำแหน่งนายอำเภอได้.....					
59. ท่านเชื่อว่าท่านมีคุณธรรมประจำใจที่เหมือน กับคนอื่น ๆ .....					
60. ภรรยาควรรักษาปัญหาต่าง ๆ ในหน้าที่ของตน ปรึกษาหารือกับสามีด้วย.....					
61. การหารายได้เพื่อสร้างสาธารณประโยชน์ อาจหาได้จากการอนุญาตให้เปิดบ่อนการ- พนันได้.....					
62. มีหลายครั้งที่ท่านทำงานในหน้าที่อย่างเพลิด- เพลินจนลืมภารกิจทางบ้าน.....					
63. บิดามารดาควรกำหนดงานให้บุตรทำในเวลา ว่างจากการศึกษาเล่าเรียน.....					
64. บุตรสาวควรช่วยดูแลบ้านทำอาหารและเลี้ยง น้องมากกว่าบุตรชาย.....					
65. ราชการควรให้ความช่วยเหลือ เรื่องของกิน ของใช้แก่ประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกิน.....					
66. ท่านเชื่อว่าโดยธรรมชาติของคน คนเป็นผู้ที่ เห็นแก่ตัว.....					
67. ท่านคิดว่าการศึกษาจะทำให้คนรู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว.....					

	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
68. คนดีคือคนที่เข้าวัดฟังเทศน์และทำบุญเสมอ ๆ.....					
69. การแก้ไขปัญหา การบริหารงาน ควรแก้ด้วย ความเด็ดขาด.....					
70. การวิจารณ์งานของคนอื่นต่อหน้าเป็นสิ่งจำเป็น.....					

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวกที่ 2 แบบสอบถามกรรมการสภาตำบล  
โครงการวิจัยเรื่องสตรีกับการเมือง วิทยาลัยเกษตรกรรมมหาวิทาลัย

ตอนที่ 1 ภูมิหลังทั่วไป

โปรดเขียนวงกลม  ล้อมรอบหมายเลขที่ท่านต้องการเพียงข้อเดียว  
และเติมคำลงในช่องว่าง.....ที่กำหนดให้

1. เพศ
  - 1.1 ชาย
  - 1.2 หญิง
2. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี
3. ตำแหน่งของท่านในคณะกรรมการสภาตำบล
  - 3.1 ประธานกรรมการสภาตำบล
  - 3.2 กรรมการสภาตำบล
  - 3.3 กรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิ
  - 3.4 ที่ปรึกษาสภาตำบล
  - 3.5 เลขานุการสภาตำบล
4. ท่านนับถือศาสนาอะไร
  - 4.1 พุทธ
  - 4.2 อิสลาม
  - 4.3 คริสต์
  - 4.4 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียด).....
5. ท่านจบการศึกษาในระดับใด
  - 5.1 ต่ำกว่า ป.4
  - 5.2 จบชั้น ป.4-ป.7
  - 5.3 จบชั้นมัธยม
  - 5.4 ประกาศนียบัตร
  - 5.5 ปริญญาตรี

- 5.6 สูงกว่าปริญญาตรี
- 5.7 จบการศึกษาผู้ใหญ่ระดับอะไร ระดับ.....
- 5.8 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียด).....
6. รายได้ของครัวเรือนเฉพาะที่เป็นเงินได้ (รวมสามีและภรรยา) ประมาณเดือนละ
- 6.1 น้อยกว่า 2,000 บาท
- 6.2 2,000-4,000 บาท
- 6.3 4,001-6,000 บาท
- 6.4 6,001-8,000 บาท
- 6.5 มากกว่า 8,000 บาท
7. อาชีพหลักของท่านคืออะไร
- 7.1 เกษตรกรหรือประมง
- 7.2 ค้าขายหรืออิสระ
- 7.3 รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
- 7.4 รับจ้าง
- 7.5 แม่บ้านหรือพ่อบ้าน
- 7.6 ว่างงาน
- 7.7 อื่น ๆ (โปรดเขียนรายละเอียด).....
8. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาท่านขาดประชุมคณะกรรมการสภาตำบลกี่ครั้ง  
ขาด.....ครั้ง



ตอนที่ 2 การยอมรับผู้นำสตรี

โปรดเช็คเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
9. กำนันคนนี้เป็นคนที่ระมัดระวังในเรื่อง การพูดจา.....					
10. กำนันคนนี้เป็นคนสุภาพอ่อนโยน.....					
11. กำนันคนนี้เป็นคนที่มีคุณงามความดี.....					
12. กำนันคนนี้เคยขอเก็บเงินสมทบทุนเพื่อ การกุศลหรือเพื่อจัดงานต่าง ๆ บ่อยครั้ง.....					
13. กำนันคนนี้มีควมอดทนต่องานแม้ว่า จะมีอุปสรรคและความยากลำบากมาก.....					
14. กำนันคนนี้จะให้ความยุติธรรมแก่ ลูกบ้านโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง.....					
15. กำนันคนนี้เคยให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ให้กับท่านและครอบครัวเป็นอย่างดี.....					
16. กำนันคนนี้เป็นผู้นำในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีได้ดีกว่ากำนันคนก่อน.....					
17. กำนันคนนี้สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านการ ส่งเสริมอาชีพให้ลูกบ้านกินคืออยู่ดีได้อย่าง ทั่วถึง.....					
18. กำนันคนนี้สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านการ พัฒนาท้องถิ่นได้ดีกว่ากำนันคนก่อน.....					

	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
19. กำนันคนนี้มีความสามารถในการติดตามจับกุมคนร้ายตามกฎหมาย.....					
20. กำนันคนนี้มีความสามารถในงานด้านการสืบสวนหาข้อเท็จจริงของคดีต่าง ๆ.....					
21. กำนันคนนี้มีความสามารถในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ลูกบ้านเมื่อประสบสาธารณภัย.....					
22. กำนันคนนี้มีควมเอาใจใส่ต่อการดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ในตำบล.....					
23. กำนันคนนี้มีควมรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ภายในตำบล.....					
24. กำนันคนนี้มีความสามารถในการปกครองลูกบ้าน.....					
25. เวลาที่กำนันคนนี้เรียกประชุมลูกบ้านลูกบ้านจะมาประชุมพร้อมเพรียงกัน.....					
26. กำนันคนนี้เป็นคนที่ชาวบ้านยำเกรง.....					
27. กำนันคนนี้มีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับทางราชการ.....					
28. กำนันคนนี้มี การติดต่อพูดคุยกับชาวบ้านอยู่เสมอ .....					

	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความ เห็น	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
29. กำนันคนนี้สามารถจัดทำโครงการหรือ แผนงานของสภาตำบลได้.....					
30. กำนันคนนี้เป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจเรื่อง ต่าง ๆ ได้อย่างเด็ดขาดทันต่อเหตุการณ์.....					
31. กำนันคนนี้เป็นคนที่รับฟังความคิดเห็นของ คนอื่นอยู่เสมอ.....					
32. กำนันคนนี้จะติดตามดูแลงานทุก ๆ ขั้นตอน เพื่อป้องกันการผิดพลาด.....					
33. กำนันคนนี้เป็นคนกระตือรือร้น.....					

34. ในคณะกรรมการสภาตำบลนอกจากกำนันซึ่งเป็นสตรีแล้ว ยังมีผู้ร่วมงานอื่น ๆ ที่เป็น  
สตรีอีกหรือไม่

34.1 ไม่มี (ไม่ต้องตอบข้อ 35 เลย)

34.2 มี คือตำแหน่ง.....  
(ถ้ามีให้ตอบข้อ 35 ด้วย)

35. ตามความคิดเห็นของท่านผู้ร่วมงานที่เป็นสตรีคนนั้นตามข้อ 34 มีข้อดีข้อเสียอย่างไร  
(โปรดเขียนรายละเอียด)

ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

## ภาคผนวกที่ 3

บทสัมภาษณ์สตรีผู้นำทางการเมืองในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และอำเภอจะนะ  
จังหวัดสงขลา ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2528

ผู้สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ขอเรียนถามผู้นำสตรีว่ามีความเห็นอย่างไรบ้าง เกี่ยวกับการใช้นามสกุลของผู้หญิงเรา เมื่อแต่งงานแล้วต้องไปใช้นามสกุลของสามี จะใช้นามสกุลพ่อแม่หลังแต่งงานดีไหม

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 1: เป็นประโยชน์ที่ใช้นามสกุลสามี เพราะเกี่ยวกับการเบิกค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร เป็นประโยชน์หลาย ๆ ด้าน เมื่อแต่งงานแล้วก็ต้องใช้นามสกุลสามี

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2: ถ้าไม่ใช้นามสกุลของสามี เป็นการอยู่กันอย่างไม่สมบูรณ์ ชายจะมาใช้ของหญิงมันน่าเกลียด เขาเป็นผู้นำก็ควรจะใช้ของสามี

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 3: สามีเป็นผู้นำของครอบครัว เราก็ควรให้เกียรติเขา ถูกต้องแล้ว

ผู้ใหญ่บ้าน: ถ้าหากมีเหตุจำเป็นผู้หญิงเราอาจใช้นามสกุลตัวเองก็ได้ จะใช้ของตัวเองหรือของสามีก็เหมือนกัน ถ้ามีเหตุจำเป็นบางคนตระกูลใหญ่โตอะไรแบบนี้ก็อยากใช้นามสกุลตัวเอง เพราะถ้าไม่มีคนสืบสกุลก็อยากให้มีคนสืบสกุลอย่างนั้นแหละ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 1: ผู้ชายจะมาใช้นามสกุลผู้หญิงเป็นไปไม่ได้ เพราะว่าถ้าเข้าไปอยู่ในวงการทุก ๆ วงการจะมีบมด้อย เขาว่าไอ้หน้าตัวเมียใช้ของผู้หญิงสาว ถึงผู้หญิงมีนามสกุลนายก ก็เป็นบมด้อยอยู่นั่นแหละ ถ้าตัวเองเป็นผู้หญิงก็ต้องใช้นามสกุลของชาย

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2: เราไม่ได้เป็นผู้นำ ผู้ช่วยเขาเป็นผู้นำเรา เราเป็นข้างเท้าหลังของสามี บอกไม่ถูก มันซัด ๆ มันจะต้องใช้นามสกุลผู้ชายอยู่นั้นแหละ ถึงอยากจะเป็นผู้นำก็นั้นแหละ

ผู้สัมภาษณ์: คอนนี้กฎหมายยังไม่ยอมให้ผู้หญิงใช้นามสกุลตัวเองหลังแต่งงาน ที่นี้คนข้างบนเขาถามว่า ผู้หญิงเราอยากจะให้แก้ไหม ถ้าอยากเขาก็จะพยายามแก้กฎหมายให้ ถ้าเราไม่อยากเขาก็คงจะไม่แก้ให้ ที่นี้มาถามเสียงคนส่วนใหญ่ว่า พวกเรามีความเห็นอย่างไร

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 1: ความเห็นของที่เห็นว่าไม่ต้องแก้หรอก ใช้ของผู้ชาย

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2: ใช้ของผู้ชายไปแหละ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 3: ที่ว่าไม่ต้องแก้ ใช้ของผู้ชายไป ถ้าผู้ชายไม่ดีคิดเหล่าที่วิวเราก็เลิก ไม่ต้องเอาไม่ต้องยุ่งมันเสียทั้งคนทั้งนามสกุลของที่นี่นามสกุลหมดเลย มีลูก 2 คนหญิงหมดเลย

ผู้ใหญ่บ้าน: บางที บางกรณีที่ว่าไม่มีลูกชายสืบสกุลเลยก็น่าใช้ แต่ถ้าแต่งงานแล้วเราจะใช้นามสกุลเราอยู่ สามีเขาจะยอมไหม

ผู้สัมภาษณ์: ขอดถามว่าตำแหน่งผู้นำท้องถิ่นนี้ควรจะมีเป็นไหม ผู้หญิงเราควรจะมีเป็นในกรทำงานในพื้นที่บ้างไหม

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2: ไม่เคยขอใช้เลย ตั้งแต่ นายอำเภอ เกอ เจษฎา แกก็พยายามถามว่าจะขอเป็นไหม

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 3: ไม่เคยมีเลย มันหมดสมัย เอาความดีเข้าหากัน มันพกไปให้เป็นปัญหา หมดสมัยที่ไปไหนแล้วพกปืนมาชู้กันแล้ว

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 1: คนหญิงไม่ควรมี

ผู้ใหญ่บ้าน: เอาความดีมากกว่าจะใช้ป็น

ผู้สัมภาษณ์: เวลาที่มีข้อขัดแย้งภายในหมู่บ้าน ทำกันอย่างไรบ้างที่จะแก้ไขข้อขัดแย้งนั้น

ผู้ใหญ่บ้าน: โกล่เกลี่ยโดยตัวของตัวเองก่อน ถ้าไม่สำเร็จจึงใช้คณะกรรมการ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 3: ถ้ามีปัญหา ก็ไปพูดกับเขาก่อน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 1: ไม่ค่อยมีปัญหาค่ะ

ผู้สัมภาษณ์: เวลาสมัครเข้าแข่งขันในตำแหน่งแต่ละตำแหน่งมีผู้แข่งขันด้วยไหม โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านคงมีผู้แข่งขันด้วยใช่ไหม มีวิธีการเอาชนะคู่แข่งอย่างไร มีปัญหาไหมถึงชนะได้

ผู้ใหญ่บ้าน: วันลงสมัคร ก็สมัครเลย มีคู่แข่งด้วย มีประชาชนมาลงใส่บัตรเหมือนลงคะแนนตอนหาเสียงไม่ได้หาเสียงเลย ก่อนเป็นผู้ใหญ่บ้านเวลามีงานที่ใหม่ก็ไปช่วยงาน ช่วยทำชาวบ้านคงจะเห็นความดีนั้น เขาถึงได้เลือก

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน: ทำอะไรก็ทำดีกัน เช่นมีการช่วยเหลือ มีใครเป็นใครตายก็ไปช่วย มีใครไม่สบายก็ไปแล เอาใจใส่กันนั้น

ผู้ใหญ่บ้าน: ก็เอาใจใส่กันทุกอย่างก่อนที่จะเป็นผู้ใหญ่บ้าน

ผู้สัมภาษณ์: การแข่งขันตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านนี้มีการใช้เงินกันบ้างไหม มีผู้ช่วยสมัครไหม

ผู้ใหญ่บ้าน: ไม่มีเลย ตอนคัดเลือกไม่มีเลยที่จะต้องเสียเงิน แต่พอได้ตำแหน่งแล้วต้องกินเลี้ยง ต้องเลี้ยงพวกในหมู่บ้านนั้น เลี้ยงทั้งหมู่บ้านเลย เสียเงิน 4-5 พันบาทได้

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน: ส่วนมากเป็นญาติกัน กินกันทั้งหมดบ้านเลย

ผู้ใหญ่บ้าน: ตอนสมัครนั้นมีคู่แข่ง 2 คน เป็นผู้ชาย คะแนนที่ได้ 68 คะแนน ผู้ชายคู่แข่งที่คะแนนต่ำลงมาได้ 30 กว่าคะแนนเท่า ๆ กันทั้ง 2 คน

ผู้สัมภาษณ์: หลังจากรับตำแหน่งแล้ว มีปัญหาเกี่ยวกับคู่แข่งชั้นที่ลงแข่งขันด้วยหรือไม่ เขาให้ความร่วมมือบ้างไหม

ผู้ใหญ่บ้าน: ตอนแรกก็มีบ้าง แต่ตอนหลัง ๆ นี้ก็พยายามพูดกับเขาให้เข้าใจ พูดกับตัวเขาเอง อายุลေး คุยกับเรา เวลาทำอะไรเมื่อก่อนนี้เขาไม่เคยออกเลย หลังนี้ ๆ พยายามชักจูงเขา เขาก็ให้ความร่วมมือดี เมื่อก่อนนี้สงสัยว่าเขาคงจะไม่เห็นด้วยหรือเกิดความน้อยใจ หรือเสียใจอะไรนะก็ไม่ทราบ แต่เดี๋ยวนี้ก็ดี

ผู้สัมภาษณ์: คิดว่าควรจะให้กฎหมายให้ผู้หญิงเป็นปลัดอำเภอบ้างไหม ทำไมควรแก้หรือทำไมไม่ควรแก้

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2: จะให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชาย

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 1: ผู้หญิงก็เป็นได้ ทำงานเหมือนกันเลยกับผู้ชาย ผู้หญิงบางคนดีกว่าผู้ชาย ไซ้รู้เขาไม่ยอมรับ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2: ผู้หญิงเป็นทหารก็มีนะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 3: พี่ว่าให้ผู้หญิงเป็นบ้างก็ดีเหมือนกัน ผู้หญิงก็เรียนเหมือนกันเลยกับผู้ชาย ความรู้บางที่ผู้หญิงมีความรู้สูงกว่าผู้ชาย ถึงประชาชนกับผู้หญิง เข้าถึงประชาชนดีกว่าผู้ชาย

**ผู้สัมภาษณ์:** รู้สึกแปลกใจว่าทำไมที่กฎหมายเป็นปลัดนี้ที่บอกอยากให้แก้ โดยเฉพาะที่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบอก แต่พอกฎหมายนามสกุลไม่อยากให้แก้ รู้สึกมันขัดกันหรือเปล่า

**ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนที่ 3:** คือมันใช้กันมานาน ๆ แล้วเป็นธรรมเนียม

**ผู้สัมภาษณ์:** สัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสตรีที่นับถือศาสนาอิสลาม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ขอเรียนถามว่ามีความคิดเห็นอย่างไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องถ้าผู้หญิงแต่งงานแล้วจะมีสิทธิใช้นามสกุลตัวเองได้ หรือว่าถ้าผู้หญิงแต่งงานแล้วควรใช้นามสกุลตัวเองหรือใช้นามสกุลสามี

**ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน:** ควรใช้นามสกุลสามี เพราะเราบรรลุนิติภาวะแล้วแต่งงานแล้วก็ต้องเอานามสกุลสามีถูกต้องแล้วตามกฎหมาย

**ผู้สัมภาษณ์:** ถ้าเขาแก้กฎหมายให้ผู้หญิงหลังแต่งงานแล้วใช้นามสกุลตัวเองได้ เห็นด้วยไหม

**ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน:** เห็นด้วย (เหตุผล) ผู้หญิงเราจะทำอะไรทำได้ เวลาให้ลูกไปสมัครนั้นสมัครนี้ ถึงไม่เอานามสกุลมันก็ใช้ได้ เบิกอะไรได้ นี้นามสกุลที่ใช้ใช้นามสกุลเอง เพราะมันไม่ได้จดทะเบียน สมัครผู้ช่วยก็ได้ ไม่ใช้นามสกุลเขาเพราะไม่ได้ขึ้นทะเบียน ถ้าขึ้นทะเบียนแล้วต้องใช้นามสกุลที่หัวหน้าครอบครัวแล้วก็ต้องใช้โน้นแหละ ไม่เห็นเป็นอย่างไรไม่ว่าพ่อ แต่งงานกับชายหย่าร้างลำบาก เวลาเป็นเรื่องอะไรเลิกลำบาก เวลาขึ้นทะเบียนแล้ว ชายกินเหล้าเมายา เราไม่พอใจขอหย่า ถ้าเขาไม่ยอมลำบาก เวลาไม่ใช้นามสกุลมัน เวลาหย่าง่าย เวลานี้ลูก ๆ ก็ใช้นามสกุลพ่อ มันใช้นามสกุลเอง

**ผู้สัมภาษณ์:** เวลาในเรื่องทะเลาะขัดแย้งกันในหมู่บ้านมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

**ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน:** เวลามันรบกัน บอกว่าจะต่อหน้ากันไม่ได้ คนนั้นบอกว่าเข้าข้างคนโน้น คนโน้นบอกว่าเข้าข้างคนนี้ บอกว่ากลับบ้านกันก่อน แล้วไปแหล่งที่บ้านว่าคนนั้นคืออย่างนี้แหล่งที่ละคน เอามาตีกันได้ ห้ามหลายทีแล้ว คณะกรรมการทางศาสนาอิสลามเขาก็มี แต่



เขาไม่ใช่ เขาไม่สนใจเรื่องชาวบ้าน เขามหาผู้ช่วยให้ผู้ช่วยเกลี้ยกล่อม ถ้าเกลี้ย  
 กล่อมทางโน้นทางนี้ไม่ได้ ก็ส่งไปบ้านกำนัน แต่โดยมากที่มาแล้วนี่ เขายอมทุกคน

ผู้สัมภาษณ์: ที่ลาออกจากตำแหน่งนี้เพราะอะไรคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน: เขายอมให้ลาออก อ่ะทำให้เล่าเลยเพราะอึดใจเดียวเอาไปพูดที่อื่น  
 คนอื่นได้ยินเรา ไม่เชื่อตรงนี้ ไม่ยุติธรรม ไม่ชอบ ตอนนั้นเขาเลือกเป็นผู้ช่วยเพราะว่าเขา  
 ใช้ง่าย ใช้นั้นใช้นี่เขาใช้ได้ ซ้ายใช้อะไรก็ใช้ได้.....  
 (ข้อความตอนผู้สัมภาษณ์ขอตัดออก มีเฉพาะในเทปเท่านั้น).....

ผู้สัมภาษณ์: ตำแหน่งผู้นำท้องถิ่นนี้ ควรจะมีปืนไหม ผู้หญิงเราควรมีปืนไว้ป้องกันไหม

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน: ผู้รักษาความสงบ ควรมีเพราะมีลักเล็กขโมยน้อยทุกคืน ผู้หญิงผู้นำควร  
 จะมีปืน ถ้าเขาจัดสรรให้ การปกครองที่นี่ไม่ยุติธรรม ไม่ยุติธรรม ผู้ร้ายก็ไม่เชิงชุกชุม มี  
 แต่ลักเล็กขโมยน้อย ไม่เคยไปจับโจรเลย ลักเล็กก็เสียเปล่า แจ้งตำรวจก็เสียเปล่า ก่อน  
 ที่จะแจ้งตำรวจก็ต้องไปแจ้งกำนันเสียก่อน พอแจ้งกำนันเรื่องก็ไปหยุดเสียที่กำนัน พอออกไป  
 ไปไป เข้าหูเดียวมาขึ้นกับเราแล้วว่าให้ยวบยก ต่อไปเราก็ไม่เอาแล้วกำนัน ถ้าจะหมด  
 สิทธิไม่เอาแล้ว มีลักเล็กขโมยน้อย ถ้ากำนันช่วยมือ บางทีอาจไม่มีก็ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



## ภาคผนวกที่ 4

สัมภาษณ์กำนันสตรี นางพยอม สบายเมือง กำนันตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง  
จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2528 เวลา 14.00-16.00 น.

ผู้สัมภาษณ์: คิดว่าผู้หญิงเราควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองสักแค่ไหน

กำนัน: ปัจจุบันนี้ที่เขามาทหาเสียงแล้วเรียกให้ช่วยก็มี อันที่จริงก็ไม่ค่อยชอบช่วย ปล่อยให้เขาไปหาเสียงเองแล้วดิฉันก็มีหน้าที่ทำอยู่ งานในหมู่บ้านเราไม่ให้บพร่อง ให้ทำแต่ชักจูงคนให้เข้าวัดเข้าวาบ้าง ให้น้ำบ้าง ไม่ชอบไปหาเสียง

ผู้สัมภาษณ์: พี่ใช้วิธีใดทำให้ชาวบ้านเกรงใจหรือกลัวเกรงบ้างไหม

กำนัน: มันก็มีบ้าง เพราะถ้าเราไม่ทำอะไรดี เสมอเขา มันไม่ดี เขาก็ไม่เกรงใจกัน ต้องทำให้เขาเกรงใจบ้าง แต่ฉันก็ไม่ทำให้คนกลัวเหมือนกำนันคนเก่าทำ ทำแต่ให้เขาเกรงใจบางคนจับพูดคำเดียวรู้เรื่อง บางคนก็ต้องใช้พูดหวาน ๆ กับเขา แต่ก็มีน้อยมาก

ผู้สัมภาษณ์: คิดว่าพี่ทำหน้าที่เป็นนายอำเภอได้ไหม

กำนัน: ทำไม่ได้เพราะความรู้ไม่ถึง ถ้าสามีมีเวลาว่างก็ปรึกษางานกับเขาบ้าง ฉันไม่ชอบการพนันเล่นไพ่ เก็บเงินมาเพื่อการกุศลฉันก็ไม่ชอบ ต้องหารายได้จากวิธีอื่น

ผู้สัมภาษณ์: พี่คิดว่าผู้หญิงเราถ้าแต่งงานแล้วใช้นามสกุลพ่อแม่จะดีไหม ไม่ต้องใช้นามสกุลสามี พี่มีลูกสาวกี่คน

กำนัน: มีลูกสาว 2 คน แต่ถ้าลูกสาวแต่งงานแล้วก็ให้เขาใช้นามสกุลสามีไปเลย ประเพณีเขามันไม่มีก็ต้องตามประเพณี ประเพณีเขา เมื่อมาขึ้นทะเบียนแล้วเราก็ต้องไปใช้นามสกุล

ผู้สัมภาษณ์: ถ้ามีการแก้ปัญหาหมายให้ผู้หญิงแต่งงานแล้วมีสิทธิใช้นามสกุลตัวเองได้ ไม่ต้องใช้นามสกุลสามี พี่มีความเห็นอย่างไร

กานัน: เอ จะดีหรือ มันจะเป็น 2 ผัก 2 ฝ่าย จะเป็น 2 แ่ง 2 มุม คล้าย ๆ กับว่าแม่ก็นามสกุลหนึ่งพ่อก็นามสกุลหนึ่ง อยากให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รู้สึกว่าไม่เห็นด้วยนะ ถ้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่นว่ามีสมบัติร่วมกัน มีหลายนามสกุลจะแบ่งกันอย่างไร ถ้ากฎหมายแก้แล้ว ลูกก็ต้องใช้นามสกุลพ่อคิดว่ามันไม่สำคัญนะ

คิดในแง่กลุ่มสตรีเรา ถ้าอยากจะมีสิทธิทัดเทียมกับผู้ชายก็ให้ผู้ชายมาใช้นามสกุลผู้หญิงได้ด้วยก็ดี ถ้าไม่คิดในแง่นี้ก็ไม่ใช่สำคัญ แต่ถ้าคิดในแง่สิทธิสตรีก็รู้สึกว่าผู้หญิงต้องมีสิทธิบางครั้งเราก็ถูกเขาประนามว่าผู้หญิงเรานี้ด้อยอย่างโน้นด้อยอย่างนี้ เราก็อยากให้ทัดเทียมกัน อันที่จริงงานนี้เราก็ทัดเทียมกันอยู่แล้วนะ เดี่ยวนี้เศรษฐกิจไม่ดี ถ้าเราไม่ช่วยกันทั้งผู้หญิงทั้งผู้ชาย เราก็ไปไม่รอดเห็นไหม เดี่ยวนี้บ้านนอกถ้าไม่ช่วยกันก็ไปไม่รอดผู้ชายไปทำงานนอกบ้าน ผู้หญิงก็ทำงานในบ้าน บางครั้งผู้หญิงก็ทำงานนอกบ้าน เช่น ทำนา ผู้ชายไถ ผู้หญิงดำ อันนี้ก็เท่ากันแล้ว

ผู้สัมภาษณ์: ถ้ามีการแก้ไขกฎหมายให้ผู้หญิงเป็นนายอำเภอ เป็นปลัดอำเภอได้ สมควรไหม ผู้หญิงจะเป็นได้ไหม

กานัน: คิดว่าควรจะได้ถ้าเรียนสูง มีความรู้ก็ควรจะเป็นได้

ผู้สัมภาษณ์: พี่คิดว่าผู้หญิงเราเป็นนายกรัฐมนตรีจะได้ไหม

กานัน: เมืองนอกเขาก็ผู้หญิงเป็นนายกฯ ก็เยอะ เมืองไทยนี่คิดว่าก็คงจะเป็นได้ ฉะนั้นเป็นนายอำเภอไม่ได้เพราะตัวตัวเอง

ผู้สัมภาษณ์: รู้สึกว่าไม่ค่อยมีปัญหาชาวบ้านเขารักเราและว่าง่าย เดี่ยวนี้จึงไม่หือถอย จะดำรงตำแหน่งไปจนกว่าหมู่บ้านจะเจริญมืออยู่อย่างเดียวกันคือ ที่ทำให้หือหือใจ คือว่าเดี๋ยวนี้มันมีฝ่ายกลุ่มตรงกันข้าม ไม่ทราบว่าย่าไปโทษเขาเลยมันมาปนนะ อันนี้มันมีของหาย บาง

ครั้งเป็นวิฆู โทรทัศน์หาย แล้วจะต้องสืบ ท้อตรงที่ต้องสืบหาตัวจริง เรากำสั่งวางแผนว่าจะใช้วิธีไหนที่จะสืบจับผู้ร้าย ทราบว่าเขาแกลังกำนันผู้หนึ่งว่า ลองดูซิว่าซึกแค่ไหนจะจับโจรผู้ร้ายได้ไหม ก็ยังไม่ท้อเท่าไรหรอก แต่ก็พยายาม ยิ่งวางสายออกไปสืบอยู่ให้ทางตำรวจช่วยบ้าง เราตัวเองก็สอดส่องดูบ้าง ประกาศให้ทุกครัวเรือนช่วยกันสอดส่อง เมื่อ 2-3 วันนี้ ลักเครื่องทำยรถอีแต้น ลักไปซ่อนที่ป่าอ้อยไปค้นไม่เจอ ค้นตั้ง 2 วันปรากฏว่ามีคนเอารถอีแต้นมาใส่ของไป ฉันคิดว่าเป็นฝ่ายตรงข้าม เพราะว่าเขามีเครื่องมือ เขามีรถ เฉพาะในหมู่บ้านที่ไม่ใช่ฝ่ายตรงข้ามเขาไม่มีปัญหาเอาเครื่องมือไปใส่ เราค้นต้องเจอ

ผู้สัมภาษณ์: หมายความว่าคู่แข่งที่ที่สมัครกำนันใช่ไหม

กำนัน: เขาอยากจะลองเชิงว่าผู้หนึ่งทำได้ไหม ถ้าจับได้ถ้ารู้จะเรียกมาตักเตือน ถ้าไม่เชื่อ ก็จะไม่จับ

ผู้สัมภาษณ์: ปัญหาในการปกครองลูกบ้านที่อายุมาก ๆ ที่อาวุโสนี้มีปัญหาบ้างไหม

กำนัน: โดยมากไม่มีปัญหา เพราะเวลาเราเห็นคนแก่เราไม่เคยรังเกียจ เวลาเห็นคนอายุมาก ๆ ก็เคารพเขาย่างดี และตลอดเวลามาเราไม่เคยทะเลาะกับเพื่อนบ้าน มาอยู่นี้ตั้งหลายสิบปี ไม่เคยทะเลาะกับเพื่อนบ้านเลย

ผู้สัมภาษณ์: ที่ชายลีนค้ำนี้ชาย ชื่อบ้างหรือไม่

กำนัน: ชายชื่อเยอะเลย ถ้าเขาไม่ให้เงินก็ให้เปล่าไปเลย ถ้าคนไหนที่เรารู้ว่าคนนี้ซึโกง เอาไปที่เดียวแล้วก็ไม่กล้ามาเอาอีก มาเอาเราก็ไม่ให้

ผู้สัมภาษณ์: รู้สึกว่า เข้ากับลูกบ้านหญิงได้ง่ายกว่า เข้ากับลูกบ้านชายหรือเปล่า

กำนัน: เข้าได้ทุกฝ่าย กับผู้ชายก็ถนัด ที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรง คือ สารวัตร เวลาเจอลูก

บ้านผู้ชายเขานั่งทานเหล้ากันเราก็ไปนั่งคุยด้วย หึ่ง ๆ ที่เห็นว่าการทานเหล้าไม่ดี เราก็ไปคุยมั่ง บางทีเขาก็เห็นเรา เขารับเหล้าก็มี ฉันไม่ชอบกินเหล้าด้วย

**ผู้สัมภาษณ์:** เวลาหาเสียงกำนันทำอย่างไร

**กำนัน:** ไม่เคยหาเสียงเลย คนเขาหาเสียงกันเขาเอาเหล้ามาเลี้ยงหมดกันไม่รู้เท่าไร หมดกันเป็นหมื่น ๆ เลย ที่บ้านเราไม่เคยหมดเลย ชาวบ้านเขาขอร้องให้เป็น

**ผู้สัมภาษณ์:** กำนันช่วยอธิบายวิธีการดำเนินการประชุมสภาตำบลให้ทราบด้วยว่าทำอย่างไร

**กำนัน:** ขึ้นแรกก็พอทุกคนมาพร้อมแล้วก็นั่งโต๊ะใหญ่มาก ล้อมรอบประมาณ 20 กว่าคน กำนันก็นั่งล้อมรอบโต๊ะด้วย ไม่มีหัวโต๊ะ เวลาเริ่มประชุมทุกคนก็ยืนขึ้น ฉันก็บอกให้นั่งลง แล้วก็ขออนุญาตเปิดประชุม เวลาอธิบายถ้าเราถนัดเราก็นั่งอธิบาย ถ้าเราไม่ถนัดเราก็ยืนอธิบาย แต่งตัวกันธรรมดา ไม่แต่งเครื่องแบบ ฉันก็ยืนอธิบายเป็นเรื่อง แจ้งเป็นข้อ เรื่องประธานจะแจ้งให้ทราบ เป็นข้อ ๆ ไป พอครบเสร็จแล้วก็ทวนอีกครั้งหนึ่ง แล้วถามเรียงรายตัวไปที่ละคน ช่วยกันออกความคิด ถ้าไม่มีใครสงสัยแล้วก็ปิดประชุมเลย ประชุมเวลาซัก 10 โมงเช้าถึงเที่ยง เลิกประชุมแล้วก็ต่างคนต่างกลับ ไม่เลี้ยงข้าวหรือทานน้ำอย่างเดียวกับวัดมีน้ำอยู่แล้ว ที่ตำบลหึ่งมีพิธีเปิดงานแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง มีเลี้ยงตั้งโต๊ะ 40 กว่าโต๊ะ คนเอาของมาทำบุญแล้วก็เลี้ยงกันไปด้วย เคยจัดงานวันเฉลิมตอนเช้าด้วย ชาวบ้านหัวปิ่นโตไปวัดแล้วก็คนละ 5 บาท 10 บาท รวม ๆ กันแล้วถวายพระ

**ผู้สัมภาษณ์:** ตำบลมีกี่หมู่บ้าน วัดโรงเรียนมีเท่าไร

**กำนัน:** มี 17 หมู่บ้าน มี 5 วัดไทย โรงเรียนมีเท่าไร (ถามผู้ช่วยฯ)

**ผู้สัมภาษณ์:** กำนันคนเก่าเป็นใคร

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน: กำนันคนเก่าชื่อกำนันน้อย นั้นนะกำนันบ้านเดิมตำบลวังยางนี้แหละ อยู่ในหมู่บ้านนี้เอง เป็นหลานของสารวัตรกำนันคนปัจจุบันนี้

สารวัตรกำนัน: ผมก็อยากให้เขาดี แต่เขาดีไม่ได้ เลยปล่อยตามยถากรรม ตอนแรกใหม่ ๆ เขาดีครับ ตอนหลัง ๆ นี้มาเสีย ตัวเขาเองทำเสียพวกห้องด้อยช่วยกันทำเสีย คบพวกคบหมู่่มาก ๆ เขาก็เลยไปเลย แก่แล้วก็เลยล้มตัว อายุ 40 ปีเศษ เท่านั้น พ่อเขาเป็นกำนันมานาน เขาก็เลยได้เป็นกำนันต่อ

ผู้สัมภาษณ์: กำนันชอบหมกมุ่นหรือเปล่า

กำนัน: ไม่ชอบ ไม่เคยคิดจะหมก แต่ว่าต่อไปยังไม่แน่

ผู้สัมภาษณ์: เวลาเมื่อเรื่องทะเลาะกันขัดแย้งกันในตำบล กำนันทำอย่างไร

กำนัน: ก็ไปพูดกับเขา ให้เขาคืนดีกัน ส่วนมากฉันเคยช่วยเหลือเขามาเขาก็เกรงใจ ยอมเลิกวาทกันไป

ผู้สัมภาษณ์: เคยใช้คณะกรรมการไกล่เกลี่ยไหม

กำนัน: ไม่ค่อยมี ฉันไกล่เกลี่ยเอง

ผู้สัมภาษณ์: กสช. ปีนี้มีงบฯ ทำอะไรบ้าง

กำนัน: กสช. ปีนี้ยังไม่มีงบฯ ปีที่ผ่านมาเวียนกัน 10 กว่าตำบล สร้างสะพานของปีที่แล้วรวมยอดกันทั้งอำเภอสร้างสะพาน ทุ่มหลังไปที่เดียวเลย ครั้งแรกมี 14 ตำบล เดี่ยวนี้มี 15 ตำบล ขยายออกไปอีก ถ้าไม่สร้างสะพานมันไม่สะดวก เวลาอำเภอประชุมกันครั้งหนึ่งก็ต้องข้ามเรือจ้าง ลำบาก อันนี้ทำสะพานถึงขนาดลงคอนกรีต ซีเมนต์ ใช้งบ 4 ล้านบาท มีประโยชน์อย่างยิ่ง รถราข้ามได้ เมื่อวานนี้เข้าไปในท่าเนียบไปหมท่านรองนายกฯ พิชัย

รัตตกุล ก็ไปลงความเห็นกันว่า จะเก็บเงินดีหรือไม่เก็บเงินดี เรื่องข้ามสะพานนี้คุณพิชัย ๆ เขาก็รับรู้ไป เขาบอกว่าแล้วจะไปปรึกษากัน แล้วมาหาคุณมีชัย ฤชุพันธุ์ ก็ลงความเห็นว่าจะให้เก็บเงิน อันนี้จะให้กับตำบล ตอนนี้ก็แล้วแต่ว่าในสภาพตำบลเรานี้จะเก็บหรือไม่เก็บแล้ว แต่ พอวันที่ 2 นี้ก็จะประชุมทั้ง 15 ตำบล ว่า จะเก็บหรือไม่เก็บ ตอนนี้ดอกเสาเข็มเสร็จตลอดฝั่งแล้ว แล้วก็ปูคานแล้วด้วย ถ้าเราจะผ่านไปกำแพงเพชรนี้ มันมีทางแยก แยกไปซีกครึ่งกิโลเมตร มันก็จะเห็น สะพานอันนี้กำลังสร้าง

ผู้สัมภาษณ์: พื้นที่ในตำบลห่านากี่เปอร์เซ็นต์

กำนัน: ห่านา ร้อยละ 70 ห่าอ้อยไม่มาก ที่ห่ามาก ๆ จะไปทำตำบลอื่น ที่ตำบลนี้ห่านามาก ห่าอ้อยร้อยละ 30

ผู้สัมภาษณ์: ตั้งแต่เป็นกำนันมา มีอะไรบ้างที่ทำให้ห่อหุ้มมากที่สุด

กำนัน: ความจริงใจมันก็มีอยู่ ที่ห่อหุ้มมีอยู่อย่างเดียว คือข้าวของของชาวบ้านหาย บางครั้งเขาอยากจะทดลองว่าผู้หญิงมีความสามารถมากแค่ไหน เขาก็แก้งลึงไป บางครั้งก็โมโหเป็นเหมือนกัน ทั้ง ๆ ที่เรานี้ไม่ค่อยโมโห โมโหไม่ค่อยเป็น ปกติใจเย็น จะเห็นคนในแง่ดีไปเสียหมด มีคนมาลงแบบนี้บ่อยคือ 5 ครั้งแล้ว ที่รู้ว่าเขามาลง เพราะว่ามันมีเครื่องมือ ผู้ที่ไม่ชอบมีน้อยมีประมาณ 2-3 คน คล้าย ๆ กับว่าเขามีเครื่องมือ มีรถอะไรแบบนี้ คือถ้าของหายนี่ถ้าของหนัก ๆ ถ้าไม่มีรถนี่เขาเอาไปไม่ได้เลย เราสันนิษฐานดูแล้วถ้าเขามีรถ เขาจะเอาไปได้ไกลมาก แล้วก็ไม่ได้คืน ตามไม่เจอของ เพราะเขามีพาหนะเอาไป ถ้าคนในหมู่บ้านจริง ๆ นี่เอาไปไม่ไกล อันนี้เดี๋ยวก็นั่น อันนี้ป่าอ้อยก็กินมาแล้ว 2 วัน 3 วัน ก็เห็น ๆ ว่าหามเข้าป่าอ้อย รู้ ๆ มีคนเห็นว่าหามเข้าไปในป่าอ้อยในป่าอ้อยนี้คันกันแหลกรานเลย เกษตคนไปคันนั้นก็หาไม่เจอ ก็แสดงว่าต้องมีพาหนะที่ใส่เอาไป

ผู้สัมภาษณ์: เวลาหาคนไปตามผู้ร้ายนี้มีคนมาช่วยไหม

กำนัน: มีคนมาช่วยกัน ลูกน้องก็เยอะ บางทีลูกน้องบ้าง ชาวบ้านบ้าง ก็ช่วยกันดี  
 ร่วมมือกันดี สิ่งที่เราหาไม่ก็ตั้ง เช่น ที่วีชาวดำ พอรุ่งขึ้นไม่กี่วัน เขาก็แบกใส่กระสอบไป  
 เที่ยวขาย แต่ก็ขายไม่ออก อันนี้รู้ คิดว่าภายในวัน 2 วันต้องรู้ว่าเป็นใคร คนที่ไปขายให้  
 คนนั้นเขาไม่กล้าบอก ตอนนี้จะไปขอร้องเขา นี่เพิ่งกลับจากกรุงเทพฯเมื่อคืนนี้ คิดว่าวันนี้  
 หรือพรุ่งนี้จะไปหาคนที่เอาไปขายให้จะพยายามขอร้องเขาให้บอกความจริง บ้านเราจะได้  
 อยู่เย็นเป็นสุข แล้วเราก็ไม่ต้องกลัว เมื่อสมัยก่อนนี้พอเรียนจบ ญี่ปุ่นก็เข้าตี พอ  
 สงครามสงบแล้วก็กลับไปเรียนใหม่ ตอนนี้อายุตั้ง 12-13 นะ เรียนหนังสือความรู้ไม่มี  
 หรอก

ผู้สัมภาษณ์: ที่ทำงานมาดีใจกับอะไรมากที่สุดที่เป็นความภูมิใจมากที่สุดคืออะไร

กำนัน: ดีใจว่าประชาชนร่วมด้วย ปลื้มใจที่ประชาชนทำอะไรก็เชื่อถือ ที่เห็นได้ชัดคือตอน  
 หนึ่งตอนพัฒนา สองตอนเมื่ออบรมแม่บ้าน มากันเป็นร้อย ๆ คน สามเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม  
 มากันตั้ง 350 คน มาทำพิธีเทิดพระเกียรติ โดยเฉพาะในอำเภอคลองขลุงนี้ยังไม่มีตำบล  
 ไหนทำ เป็นตำบลแรกที่ทำสำเร็จ เขามาทุกตำบลเลย รู้สึกเขาตื่นเต้น จุดเทียนกันบ้าง  
 ร้องเพลงสรรเสริญ รู้สึกว่าดีมาก มีแค่ทางราชการ พัฒนาการอำเภอมา พัฒนาการมา  
 หมด กลางวันก็พัฒนาหมู่บ้าน เขามองว่าเขาไม่เคยมีมาก่อน แล้วเขาก็บอกว่าขอให้มีทุกปี  
 นะ

ผู้สัมภาษณ์: คิดว่าจะให้มีโครงการอะไรใหม่ ๆ เพื่อนาคตบ้างไหม

กำนัน: ถ้าเป็นผลสำเร็จ ฉันก็คิดว่าถ้าหากมีได้กรุ่นหลังมันเก่งขึ้นมาแล้วละก็ เราก็จะ  
 หยุด ตอนนี้ยังไม่คิดจะลาออก คิดว่าถ้ามีคนแทนที่ดี ต้องดูคนที่ดี ไม่ว่าจะผู้หญิงหรือชายขอให้  
 เป็นคนดี มีความจริงใจ แล้วก็มีความยุติธรรม เสียสละ อะไรอย่างนี้ เราก็คิดว่ามอบ  
 ให้เขาได้

ผู้สัมภาษณ์: การเป็นกำนันนี้เป็นผลเสียต่ออาชีพที่หาอยู่ไหม



กำนัน: ก็มีบางส่วน ถ้าลูกไม่แทน อันนี้ลูกแทนได้ ถ้าไม่มีลูกแทนก็แม่ ลูก ๆ ไม่อยากให้เป็น กลัวแม่ไม่สบาย กลัวแม่ป่วย แม่อย่าเป็นเลย เตียวแม่คิดมากแล้วแม่จะไม่สบาย ที่แรกก็คิด ที่นี้แฟนเขาก็สอนว่า ถึงเวลางานก็คิดเรื่องงาน ถึงเวลาอยู่บ้านเราก็ตัดเป็น อย่าง ๆ อันนี้ก็จะได้ไม่เป็นโรคประสาท เวลาทำงานอยู่ก็คิดเรื่องงาน เวลามาถึงบ้าน เราก็ตัดเรื่องงานออก ก็ทำได้ เวลาทานข้าวก็ไม่อยากเอางานมาคิด ระยะเวลาใหม่ ๆ สืบสน รู้สึกว่ามันไม่สบายใจ ครั้งแรกก็รู้สึกท้อหงุดหงิด คือว่าเราไม่สันหัดต่องานอันนี้ เราไม่ถนัด แล้วก็รู้ว่าตัวทำอะไร คืออะไร กำลังฝึกฝน ลูกก็มาว่าว่ามาเรียนหนังสือตอนแก่ ตานี้ กำลังฝึกฝน ค่าย่อ กสช. คืออะไร กปต. คืออะไร เรามา ingy่อ ดูจากหนังสือมีหนังสือคู่มือให้ก็ค่อย ๆ เรียนรู้ไปเลย ๆ ตอนนี้ก็ยังไม่รู้หมด สืบส่วนนี้ได้ส่วนหนึ่งแล้วมั้ง

ผู้สัมภาษณ์: เวลาลูกไม่อยากให้เป็นกำนัน เคยจะตามลูกไหม

กำนัน: อันนี้ไม่ทราบว่าจะอะไรจัดดลบันดาลให้เป็น ไม่เคยคิดมาก่อน ชั้นแรกก็หลานชาย ส้มคร หลานชายจบปริญญาในด้านเกษตรเคมี จบที่บางแสน แกจบมาแล้วแกก็มาอยู่บ้าน เลย ๆ แกก็ส้มคร

ผู้สัมภาษณ์: เคยเอาลูก ๆ หลาน ๆ มาช่วยงานในหน้าที่กำนันบ้างไหม อย่างเช่น ชาวบ้านไม่รู้เรื่องเกษตร ก็เอาหลานชายมาช่วยให้ความรู้ เกษตรกับชาวบ้านอะไรแบบนี้

กำนัน: เรื่องลูกนี่ใช้อย่างเดียวคือ เวลาจะต้องส่งผลงานแล้วให้ลูกช่วยร่างและก็พิมพ์ ตัดให้ เขาจบพาณิชย์ ไม่ได้ช่วยมากไปกว่านั้นเลย ด้านเกษตรก็มี เกษตรตำบลอยู่แล้ว

ผู้สัมภาษณ์: เคยพบปะกับพวกของกำนันเก่าบ้างไหม พวกลูกน้องของกำนันเก่าเคยร่วมงานกันบ้างไหม

กำนัน: ไม่เคย พวกนั้นหายไปเลย เขาอยู่บ้าน เขาก็ไม่สู้หน้า แต่เขาทางนั้นรู้สึกว่าเขา กินแบบนั้น เช่น ว่าทำทะเลเบียนอะไรก็คิดเงินแพง ค่าปากกา ค่าน้ำหมึก พอเรามาเป็นแล้ว เขาก็ออกไม่ค่อยสู้หน้า เราทำทะเลเบียนเราก็ทำฟรี เก็บราษฎรที่ตกหล่นไปทะเลเบียน ขึ้น

หะเบียนหมคเลย แต่ก่อนเป็นคนจรหด ทางอำเภอเขาต้องให้เราเซ็นรับรอง เขามีหมค  
คำแยะ ให้เรารับรองว่าไม่ใช่คนที่อื่นมาอยู่ เราอยู่ในพื้นบ้านนั้นานก็สามารถรู้ได้ว่าไม่ใช่จร  
แท้ เราก็รับรอง ถ้ารู้ว่ามาจากที่อื่นเราก็ไม่รับรอง

**ผู้สัมภาษณ์:** ใครเป็นคนสอนว่า กำนันมีอำนาจทำอย่างนี้ได้

**กำนัน:** เราทำไปเรื่อย ผึกไปก็รู้ไป ทำหะเบียนให้ตั้ง 30 กว่าคน ตกหะเบียนไปหัง  
ครอบครัว มีอยู่ครอบครัวเดียว แกเป็นคนสติไม่ดีไปห้องกับคนนั้นคนนั้นมาเรื่อยจนมีลูก 6 คน  
ก็ไม่มีพ่อก็เลยเอาพ่อคนแรกเป็นพ่อตันไปเลย ไอ้ที่เล็ก ๆ นี้ก็ต้องตามพ่อพันซ์ไปหมด แล้วก็  
ยืมนามสกุลพ่อพันซ์นี้ด้วย เขาก็ยอมให้ใช้นามสกุลเขาก็ตัดปัญหาไป แต่เขาก็ไม่เลี้ยงดู เขา  
ขอกันไม่เงินทำไม่ได้ ทางการเขาไม่ทำให้ เพราะไม่มีหลักฐานอะไร ก็ขำ ทางอำเภอเขา  
บอกว่าให้จับไปหาหมัน เตี้ยวันนี้ยังมีลูกได้อีกยังสาวอยู่ เด็กโตขึ้นก็ไม่ได้เรียนหนังสือ คน  
งานเยอะในไร่นะ

**ผู้สัมภาษณ์:** ทำไมถึงสมัครเป็นกำนัน

**กำนัน:** ชาวบ้านมาต่อเลยต้องรับ ตามผู้ช่วยดูแล้วกัน

**ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน:** ถ้าไม่เอาไม่ได้ เป็นคนมีความดีความชอบ คือว่าแกบุพื้นฐานไว้มากพอ  
เรื่องวัด โรงเรียน แกบุพื้นฐานไว้พอ ชาวบ้านเกือบทุกหมู่บ้าน แต่ก็ไม่ทุกหมู่บ้าน ชาวบ้านเขา  
มีความยินดีเขามาขอร้องให้เป็น ชาวบ้านเขาเห็นดีด้วยไม่เอาไม่ได้

**กำนัน:** นอนคิดอยู่คืนหนึ่งเลย

**ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน:** จะว่าโดนบังคับจากชาวบ้านหลายคน

**กำนัน:** ชาวบ้าน 30-40 คน บอกว่าถ้าไม่เป็นจะไม่มาเหยียบบ้านอะไรอย่างนี้

**ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน:** คืออย่างนี้ครับ ผมพูดตรง ๆ ทั้งลูกน้องทั้งลูกพี่ที่เราได้ช่วยกันทั้งในเขตตำบลนี้หรือตำบลอื่นก็มี

**กำนัน:** ที่นี่ต้องรู้จักกันทุกครอบครัว จ.ม. มาจ่ายไว้บ้านกำนันมันก็มีพวกหัวหมอบ้าง

**ข้อสังเกต:** จากการสัมภาษณ์ของผู้สัมภาษณ์

1. กำนันเมื่อจะทำโครงการอะไรมักจะเป็นผู้ออกเงินให้ก่อน เพื่อที่จะให้งานลุล่วงไปด้วยดี และการเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อไปประชุมต่าง ๆ นั้น กำนันเป็นคนจ่ายค่าใช้จ่ายเองทั้งสิ้น ซึ่งธรรมเนียมแต่ก่อนมานั้น (กำนันคนก่อน) ชาวบ้านจะต้องเรียกรเงินให้กับผู้นำ แต่การทำโครงการต่าง ๆ แล้วกำนันออกเงินไปก่อน หรือการเดินทางไปราชการแล้วกำนันจ่ายเงินเองโดยไม่เรียกรชาวบ้าน เป็นสิ่งที่ชาวบ้านนิยมชมชอบมาก

2. กำนันคนเดิมติดคุก เพราะเกี่ยวข้องกับคดีฆ่าคนตาย

3. กำนันคนปัจจุบันมีบุตร 5 คน ลูกสาว 2 คน ลูกชาย 3 คน มีร้านขายของชำ ในหมู่บ้าน ขายตั้งแต่อุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันไปจนถึงอาหารดิบ (ข้าวสาร) มีลูกจ้างช่วยขายของ 2 คน เป็นนายทุนในการลงทุนทำไร่อ้อย มีไร่อ้อยเป็นของตัวเอง เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เสมอ ๆ (เดือนละ 5-6 ครั้ง) ชอบเข้าร่วมกิจกรรมรวมกลุ่มในหมู่บ้าน ก่อนเป็นกำนันเคยรวมกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มพัฒนาบุคคล ซึ่งเอกชนจัด และกลุ่ม คปต. เป็นคนมีภูมิสำเนาจากจังหวัดอื่น แต่ย้ายมาอยู่ที่ปัจจุบันนี้ตั้งแต่อายุ 15 ปี อยู่มาจนถึง 35 ปีแล้ว บิดาและสามีเป็นคนเกิดในจังหวัดอื่น ย้ายมาอยู่ที่นี่เพื่อทำการค้าขาย สามีเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเป็น 5 ปี

4. เน้นการปกครองแบบเป็นคนดีมีศีลธรรม และยังคงคิดว่าผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง ลูกสาวแต่งงานบ้านมากกว่าลูกชาย และแบ่งกลุ่มปกครองในหมู่บ้านออกเป็น 9 กลุ่มตั้งชื่อกลุ่มต่าง ๆ มีหัวหน้ากลุ่มรับผิดชอบตรงกับกำนัน

## ภาคผนวกที่ 5

สัมภาษณ์กำนัน นางมนตา จรเอ็กกา กำนันตำบลปะคำ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

ในวันที่ 6 พฤศจิกายน 2528 เวลา 10.00-13.00 น.

**ผู้สัมภาษณ์:** มีปัญหาในการหางานในหน้าที่ของกำนันบ้างหรือไม่

**กำนัน:** กำนันคนเดิมไม่มีการส่งมอบทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ ทะเบียน ปลัดอำเภอไปเอาให้ ตอนนั้นตัวกำนันเขาไม่อยู่ สารวัตรกำนันเป็นคนเอาให้ ตอนนั้นไม่มีความรู้อะไรเลย ไม่รู้จะปรึกษาใคร คือทางปลัดอำเภอนี้ คือช่วงที่มารับตำแหน่งนี้อะไร ๆ มันเลวร้ายมาก จนชาวบ้านบอกว่าเอาผู้หญิงลงเยอะ มันจะได้ดีบ้าง ตอนที่ลงนี้เกือบจะว่ามีการฆ่ากัน ต้องไปเอาทหารมาช่วย คือไปขโมยทหารนอกเครื่องแบบมา โรงพยาบาลตาพระยา พอคืนน้องเขยไปเป็นทหาร ทหารขึ้นมาก็ชุดเครื่องแบบหมดเอาขึ้นมาช่วย ก็ไปบอกว่าไม่ต้องทำอะไรทั้งนั้น ให้เป็นผู้ใหญ่นี้เพียงว่าพอเขาเสนอชื่อแล้วเราไม่ค้านว่าเราไม่ทำ เท่านั้นก็พอตอนนั้นยังไม่รู้ตัวเลย พอเขาบอกอย่างนี้ เป็นเขาเป็นอย่างไง ไม่รู้เรื่องเลย เกิดน่าให้เป็นที่เป็นที่แล้วกัน แล้วทุกอย่างเดี๋ยวจะประสานให้ พอดีเลขาคนเก่าที่เขาออกเดี๋ยวนีเขาไปอยู่หิดโค บ้านโคกเขาที่ผู้ใหญ่เพิ่มถูกฆ่าตายเมื่อวันก่อนนี้ เมื่อวันที่ 4 เดือนก่อนนี้ ผู้ใหญ่ถูกฆ่าตาย อันนี้ไม่ทราบสาเหตุ อันนี้ญาติพี่น้องเขาเข้าป่ามาก่อน เข้าป่าแล้วก็ออกมา พี่ชายเขาก็ถูกฆ่าเสียแล้ว อันนี้เราไม่ทราบอาจจะเป็นเพราะว่าซัดผลประโยชน์ เพราะแกเป็นคนไม่ดี เพราะแกรับปากต่อหน้านี้ไม่เถียง รับปากว่าจะไม่ทำเลย แต่เรารู้ว่าคนนี้เป็นแบบนี้ คือถ้าถ้ามีอะไรขึ้นมา ก็จะต้องระ누ตัวคนนี้ ต้องไปตามคนนี้ว่าทำอะไรหรือเปล่า เขาก็บอกว่าไม่ได้ทำ ก็สาบถสาบาน อย่างลักรัวลักรวย แต่ก่อนนี้มี แต่เดี๋ยวนีก็ไม่มีแล้ว ถ้าคน ทำผิดกฎหมายร้ายแรงนี้ก็จะไม่ปล่อยปละละเลย ตำแหน่งผู้นำชุมชนนี้ต้อง เข้ากับชาวบ้านได้ มีความจริงใจกับเขา แล้วเราต้องไม่ประพฤติดัวเหลวแหลก คงจะเป็นผู้นำชุมชนได้

**ผู้สัมภาษณ์:** นอกจากนี้มีปัญหาอะไรอีกบ้าง

กำนัน: โครงการต่าง ๆ ของทางอำเภอนี้มีประโยชน์ต่อหมู่บ้านมาก แต่ว่าเราไม่สามารถปฏิบัติในพื้นที่ของเราได้เลย คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากกรมการปกครองนี้ ทุกอย่างประโยชน์จะลงเฉพาะตัวหมู่บ้านในบ้าน ทำอย่างไรจะให้ชุมชนเราจะดีขึ้น แต่ทางคนที่ขีดนี้เราไม่ยกหมด เจ้าหน้าที่ทั้งหมด คือพัฒนาแล้วก็แล้วกัน พัฒนาคณะนั้นจะคะที่ขีดกันอยู่ อะไรก็ตามถ้ามีผลประโยชน์แล้วงานพวกนั้นดีหมด แต่ถ้างานอะไรที่ไม่มีผลประโยชน์เราต้องใช้แรงงานงานนี้จะผิดหมด นี่คืองานที่กำลังมีปัญหา มาก ๆ เลยคะ พัฒนาการเป็นผู้ชายคะ คืออะไรก็ได้ที่มีผลประโยชน์มันจะถูกหรือไม่ถูก เขาจะยกยกเราหมด แต่อะไรที่ไม่มีผลประโยชน์ ทำไม่ได้ ผิดระเบียบ ระเบียบไม่มีไปสร้างใหม่ได้ เขาจะไปทำระเบียบใหม่อีกคือระเบียบนี้ถ้าอ้างระเบียบของสำนักนายกฯ เราจะขอรูว่าไหนระเบียบของสำนักนายกฯ มีอะไร พอขอรูบับเขาอ้างระเบียบจังหวัด พอขอรูระเบียบจังหวัด เขาอ้างว่า เจ้าหน้าที่โดยตรงของเขาให้ทำอย่างนี้ อย่างนี้ เขาจะอ้างอยู่เรื่อย ๆ พอเราไล่เบียดจริง ๆ พอประชุมเขาจะเสนออะไรขึ้นมาที่เป็นการขัดกับที่เราจะทำแล้ว เขาก็จะพยายามออกระเบียบที่มันขัดกับงานของเราออกมา ออกระเบียบเฉพาะจังหวัด ออกมาให้ขัด

**ผู้สัมภาษณ์** เขามีอำนาจที่จะไปกระตุ้นให้ออกระเบียบได้หรือ

กำนัน ก็ผู้บริหารทั้งหมดที่เวลา เข้าประชุมสิ้นเดือน ใครมีปัญหาอะไรก็เอา เข้าที่ประชุมได้ พอเข้าที่ประชุมบับ เสนอแนะออกมา เขาก็จะมี เสียงสนับสนุนที่มีทางที่จะทำให้ระเบียบมันออกมาอย่างไร คือเขาจะพูดว่าระเบียบมันจะต้องเป็นอย่างนี้ อย่างนี้ เขาจะมีสิทธิยกมือให้ระเบียบมันออกมาได้ คือเขาจะหาหน้าที่เป็นเหมือนกับตัวแทนของพวกเรา เข้าไปว่าปัญหา ที่ประชุมนี้ที่เคยเข้าประชุมร่วม เขาจะถามว่าคนนี้มีปัญหาอะไร มีแนวทางอย่างไร แล้วก็เอาความคิดมารวมกัน แล้วก็สนับสนุนความคิด เขาก็มีทางที่จะอะไรที่ไม่มีผลประโยชน์สำหรับเขา เขาก็จะขัดอันนั้นออกได้ คือเขาสามารถทำได้ แล้วคนที่มีความคิด มีแนวโน้มนำการทำงานแบบนี้ นายจะรัก ที่นายรักเพราะเงินดี นี่ความรู้สึกนี่ที่เป็นตัวเองที่มองเห็นว่าแน่นอนเลยแต่ที่อื่นเป็นอย่างไรไม่ทราบ แต่เฉพาะพื้นที่นี้จะมีลักษณะเป็นอย่างนั้น ถ้าคนไหนที่นายรัก แล้วทำงานดีก็ต้องมีฐานะดี แต่ถ้าฐานะทางครอบครัวไม่ดี แต่นายรักได้ก็แสดงว่ามือไม่สะอาดเห็นชัด ๆ เลยคะ แล้วมือไม่สะอาดนี้จะข่มเหงต่อหน้าต่อตาเลย ไม่ข่มเหงลับหลัง เอาต่อหน้าเลย ให้ใหม่ผม เอาแค่นี้ให้ใหม่

ผู้สัมภาษณ์: กำนันทำอย่างไรแน่

กำนัน: เราเอามวลชนแก่ เตี้ยนี่งาน กสช. ปี 28 มีปัญหามากมาย โดยเฉพาะตำบล เตี้ยว้าใช้มวลชนครึ่ง นี่ที่ให้เห็นแล้ว เห็นอะไรนี่ไม่มีมาร่วมด้วยเลย ทัศนากจะมาร่วมด้วยเลย ทำยังมา เราทำเขาก็ดีให้หัง พอเราทำบ๊ีบ เขาจะเอาตำบลหัวท้านบ เป็นตำบลตัวอย่าง กำนันผู้หญิงอยากดัง แข่งละ ทำแข่งละ พอเราไปทำตรงนี้ได้ ไปปลุกระดมมวลชนให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้ได้ เขาก็ไปหังออก เรามัวแต่ไปทำทางโน้นทางนี้หังละ พอหังเราก็ต้องกลับมาตรงนี้อีก ที่นี่พอพูดกันซึ่ง ๆ หน้าต่อหน้าตัวต่อตัวอย่างนี้ เราก็จะชนะทุกครั้ง เพราะเรามีความจริงใจใช้ใหม่ ทุกครั้งทำยั้นหมด หัง เอกสารทุกอย่างเลย เราทำยั้นหมดยั้นกันตัวต่อตัว แต่ถ้าอะไรก็ตาม ที่นี่เอาคำพูดนี้เห็นว่าจะไม่เป็นผลดีผลเสียกับผู้เอ่ยมมาเกี่ยวข้อง เราก็ยอมให้สัมภาษณ์ แต่ถ้ามีผลดีผลเสียเราไม่กะ เพราะว่าถ้าเกิดมีผลเสียขึ้นมา ตัวเขาจะมีเขา ถ้ามีสามก็ค้องมีภรรยา มีพี่มีน้องมีญาติ แล้วถ้าผิดใจคนหนึ่งความสามัคคีก็จะหังหมด คือถ้าผิดใจกับคนนี้มีบ๊ีบ เขาก็มีพี่มีน้อง ที่ค้องเดือดร้อนแทนกัน เสร็จแล้วความสามัคคีก็จะมีไม่แน่นอนก็ตามถ้าให้ผลดีผลเสียแก่ เขาจะไม่พูดกะ จะหนคั้นเราก็จะใช้เหตุผลทางอื่นหักล้าง แสดงให้ตัวต่อตัว ตาต่อตา จะให้เขารู้เลยว่เรานี้ไม่เป็นมิตร แต่ถ้ามีงานที่เป็นการส่วนร่วมนี้ เราค้องทำด้วย ทำด้วยพูดหวาน ขานเพราะ ทำด้วยช่วยเหลือทุกอย่างทั้งกลางวันทั้งกลางคืน แต่ตัวต่อตัวนี้เขาจะรู้ว่าเราไม่อ่อนข้อให้เลย แต่เขายังว่าเลย สรรพากรจังหวัดมั่ง บางทีก็พวก คือใครก็ตามที่มีมือไม่ค้อมบริสุทธิตีจะไม่ถูกกันโดยตาต่อตา แต่เรื่องต่าง ๆ นี้ก็ประสานกันไปได้ คืออะไรใช้ทำหังนั้น แต่ถ้าใช้ผิดไม่ทำไม่ทำแล้วกับบอกว่ไม่ทำ ไม่ใช่ไม่ทำแล้ว เสียขรับว่าทำแล้วหัง ไม่เคยกะ ลักษณะส่วนตัวนี้ถ้าอันไหนหากัรับมาเลยว่ทำ ถ้าไม่ทำแล้วจะไม่ทำจริง ๆ ไม่ใช่ว่ารับว่าครับ ๆ ๆ หรือกะ ๆ มาแล้วปล่อย ไม่เคยปล่อย ถ้ารับปากแล้วไม่ปล่อยเด็ดขาด อะไรก็ตามถ้ารับปากมาแล้วค้องทำ คือเราจะพยายามว่อะไรก็ได้ บางทีเขาว่าอะไรเจ็บ ๆ คัน ๆ ขึ้นมาเราก็จะแทรกเป็นตลกหรือให้เปลี่ยนไปซึกหน่อยหนึ่ง พอคนอื่นหันเหความสนใจแล้วเราค่อย ๆ อันนี้ไม่รู้จะบอกอย่างไร คือตัวเรารู้แล้วว่คนนี้จัดอย่างไร คนนี้ออกความคิดหัง 2 คน เขาออกมาในแนวทางไหน ที่นี่เจาก็มาจัดกัน เขามากระทบกัน พอมากระทบกันบ๊ีบเราจะตัดสินหันทีก็จะเสียหน้าคนนี้ เสียหน้าคนนั้น อะไรอย่างนี้ เราก็จะพยายามระหว่างที่เขาคูยกัน เราก็จับให้ได้ว่ช่วงไหนที่เรापอจะแทรกอะไรลงไป แล้วก็ไม่ให้เขารู้ตัวว่

เราจะเปลี่ยนเรื่อง เปลี่ยนไปซักหน่อยหนึ่งก่อน พอเราเปลี่ยนบีบก็จะมีคนอื่น ๆ ที่อยู่ในนั้น ที่ไม่รู้ว่าเราตั้งใจแรก เขาก็จะทำให้เรื่องเขาพอเขาไปเขามาหัวเราะมึงอะไรบ้าง อารมณ์มันก็จะเปลี่ยน เราก็จะเล่าเรื่องที่เราไปเจอที่นั่นที่โน่นมา เราก็เล่านิยายนิทานอะไร ก็ซึ่งให้มันฟัง ฟังออกมาเสียหน่อยหนึ่ง เสร็จแล้วก็คุย ๆ ไปอย่างอื่น ถ้าเขาจะเน้นที่จะซัดกันอีก เราก็ต้องฟังอีก หนึ่งหน่อยหนึ่ง แต่ถ้าเขาสืม ๆ เขา กลิ่น ๆ มา โดยเฉพาะ 2 คนนี้ เขากำสั่งซัดเขามีอารมณ์ พอเขาเปลี่ยนอารมณ์ อีช่วงนี้จะทำให้เขากลับมาชนกันได้ดี ๆ กลับมาตีคู่กันได้เท่าที่อยู่ในลักษณะนั้นะคะ คือเขาจะซัดกันมาก แต่พอเราเปลี่ยนเสียหน่อย แบ่งให้คนนี้สักนิด แบ่งให้คนนี้สักหน่อย อ้อ จริงนะคนนี้นะคนนี้ว่าก็ถูก อีกหน่อยคนนี้ก็ถูกให้ทุกคนพูดถูก ถูกทั้งคู่ เขาก็จะโอน ๆ เข้าหากันก็จะไปด้วยกัน คือถ้าไปยกคนเดียว คนหนึ่ง เสียหน้า โกรธเลย

**ผู้สัมภาษณ์:** กำนันมีปัญหากับกำนันคนเดิมหรือพรรคพวกของกำนันคนเดิมไหม

**กำนัน:** พวกของกำนันเก่าเขาชอบให้คนมาตาม เขาซื้อซัด เขาให้คนมาตามว่ากำนัน ทำอย่างนี้แล้วจะได้อะไร มันจะเอาอะไรมาให้ เอาหน้าขึ้นมาให้ เวลาที่บ้านมันสวนคนผ่าน มาเขาไม่ว่าบ้านฉัน เขาก็บอกว่าบ้านคนนั้น

**ผู้สัมภาษณ์:** ตอนเลือกกำนันได้คะแนนชนะเขาเท่าไร

**กำนัน:** ฉันได้คะแนน 1,200 เขาได้ 800 ห่างกัน 400 กว่า คือในบ้านทั้งหมดนี้เขาแทบไม่ได้เลย กำนันคนเก่ายังมีอิทธิพลด้านจิตใจต่อชาวบ้านอยู่ แต่เวลามีเรื่องซัดกันชาวบ้านจะฟังคนหนุ่มมากกว่า ก่อนที่จะออกมานี้ คนเก่าแก่เป็นคนเฉื่อย เขาเป็นคนเรื้อย ๆ เป็นคนสงบดี เรียบร้อยดี แก่ไม่ต้องหาชาวบ้านหัวอะไร แก่ไม่ต้องลำบาก

**ผู้สัมภาษณ์:** ที่ว่ามีเรื่องจะยิงกันตอนเลือกตั้งนี่เป็นการมีเรื่องกับใคร

กำนัน: ผู้ใหญ่คนคือเขาผู้หนัก อย่างเวลาออกไปหาเสียงเขาบอกว่าคืนนี้อ่าไป บ้านนี้อ่าไป คืนนี้ไม่มีเงอะไรแบบนี้ เราก็บอกว่าไปเดือนมีคมันจะมีเงหัวได้อย่างไร แล้วเราก็ไป

(กำนันเปิดประชุมคณะกรรมการสภาตำบล ดำเนินการประชุมสภาตำบลจนจบการประชุม)

### สรุปประเด็นสัมภาษณ์ช่วงนี้

กำนันเล่าให้ฟังถึงการสร้างถนนเข้ามายังตำบล ซึ่งตามหลักฐานทางราชการระบุว่าตำบลนครบุรีตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ การสร้างทางตัดผ่านป่าสงวน ซึ่งกำนันแย้งว่าไม่เป็นความจริง การสร้างถนนเข้าตำบลมีปัญหาหลายเรื่อง กำนันทราบว่ามีการคอร์รัปชันแต่ได้รับปากกับผู้ให้ข้อมูลด้วยการใช้ชีวิตเป็นเดิมพัน เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดเรียกไปถามจึงไม่บอกว่าเป็นใคร เพราะเป็นคนรักษาสัจจะวาจาจริง และมีความเห็นว่าคนนั้นจะเดือดร้อน ครอบครัวเขาจะเดือดร้อนและทำงานมานานจนถึงขั้นนี้แล้ว จึงไม่บอกใครเลย นอกแต่ว่ารู้ความนิยมในการสร้างทางหมดทุกประการ แต่ไม่ระบุว่าเป็นผู้ใดที่มีการกระทำมิชอบ จากนั้นได้ทำเรื่องร้องเรียนไปถึงกระทรวงคมนาคมที่ระบุว่าชาวบ้านนครบุรีเป็นผู้ถูกรุกป่าสงวนแห่งชาติ อธิบายเพิ่มเติมให้ผู้สัมภาษณ์ทราบดังต่อไปนี้

กำนัน: เรามีหลักฐานว่าเราอยู่กันมา 200 ปีแล้ว ตั้งต้นตระกูลของเราตั้งกันมาตั้งแต่สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี แล้วเราขึ้นตรงต่อกรุงศรีอยุธยา เมื่อกรุงแตกแล้วมันมีก็กอยู่ 5-6 ก็ก็ใช้ใหม่ เราก็ยังคงมันคงต่อกรุงศรีอยุธยาอยู่ เจ้าพระยานางรองนี่สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีแล้วพระยานางรองนี่สมัยรัชกาลที่ 4-5 ประวัติเป็นมาอย่างไรเราก็ไม่รู้ เราไม่รู้ของเราอย่างนี้ว่าเรารับช่วงต่อ ๆ กันมา แล้วก็เล่าต่อกันมาเรื่อย ๆ เพราะครั้งแรกที่ได้เป็นตำบลก็มีนายดิน ศรีณรงค์ ได้เป็นกำนันคนแรก พ.ศ.2457 แล้วเปลี่ยนจากศรีณรงค์ มาเป็นขุนจงโยธา เป็นหลานของพระยานางรอง ขุนจงโยธา เป็นลูกของขุนพิพิธ ขุนพิพิธเป็นลูกของพระยานางรอง ขุนจงโยธานี้มีลูกชายอีกคนหนึ่งเป็นกำนัน กำนันใหญ่ซึ่งเป็นตาของฉัน ตาใหญ่แล้วก็มีแม่ แล้วก็แม่มีฉัน จากพระยานางรองมาถึงฉันนี่ 7 ชั่วคน จากสมัยกรุงธนบุรีมาจนถึงเดี๋ยวนี้ฉันเกิดที่พระตะบอง อายุ 9 เดือน ก็ย้ายมาอยู่ที่นี่ ปีที่เขาขึ้นพระตะบอง ปี 88-89 ข้าราชการทั้งหมดก็ต้องกลับเมืองไทย คุณพ่อเป็นตำรวจไปอยู่



พระตะบอง พกกลับจากพระตะบอง สงครามสงบก็อยู่ในสวน อยู่ในสวนจนลูกโตจึงออกมา  
ได้เข้าโรงเรียน ฉันทัก 10 ขวบ พกก็กลับเข้ารับราชการอีก บ้านสวนอยู่ที่ปากน้ำ  
บางคล้า ฉันทักก็เลยพูดได้หลายภาษา เขมร พวน ฉันทักยอมรับว่าผู้หญิงสู้เขาไม่ได้ แต่เมื่อ  
สังคมมันมีทั้งผู้หญิงผู้ชาย แล้วทำไมไม่ให้ผู้หญิงทำบ้างละ มันก็ยอมมีไม่ใช่จำกัด ตำแหน่งนั้น  
ตำแหน่งนี้ให้เฉพาะผู้ชาย ซึ่งเดี๋ยวนี้ความเป็นธรรมของสังคมไม่ใช่ให้ผู้ชายทำแต่เพศเดียว

**ผู้สัมภาษณ์:** ตอนแข่งขันเป็นกำนันได้คะแนนเท่าไร

**กำนัน:** ได้ 1,200 กว่า คนรองลงไปได้ 800 กว่า คนที่นั่งอยู่ที่นี้ด้วยนี่ไง คนนั้นคนนั้น  
ไง (ชี้ให้ดู) ฉันทักไม่มีความคิดที่จะเป็นผู้นำมาก่อน อย่างที่บอกแล้วไงว่าเขาบอกให้เป็นก็  
เป็น ตอนเป็นผู้ใหญ่นี้ เพียงเดือนเดียว

**ผู้สัมภาษณ์:** ใช้วิธีการหาเสียงอย่างไร

**กำนัน:** ต้องเหนื่อยและเปลือง หาเสียงครั้งแรกมีปัญหามาก คือที่บ้านจะออกหาเสียงกัน  
จนเย็นจนมืด ช่วงนั้นเป็นช่วงตึกบ้าน ที่นี้บ้ายสักบ้าย 2 บ้าย 3 คนจะออกกึ่งเหล่า คนที่มี  
ความเชื่อถือจะต้องมารวมกินเหล้ากันที่นี่หมด ไปวันแรก 2 วัน เราไม่ได้อะไรเลย คือ  
ออกไปเนี่ย คนมากินเหล้ามาเมามารวมกันอยู่ที่นี่แล้วใช่ไหม เราก็ทำอะไรไม่ได้อยู่สัก  
2-3 วัน เราก็เอากลองยาวกับโหนดไป พอมันกินเหล้าเมา เราก็เล่นเล่นลำตัด เป็น  
ก็ถึงตอนนี้ หาเพลงมาหาลูกผู้ชายไปด้วยมันจะค่อยมันจะตะ แล้วยมันบอกว่าถ้ามาแต่ผู้หญิงมัน  
ไม่กลัว ของเราไปก็มีผู้ชาย ของเราอยู่รอบนอกเราไม่เอาเข้าไปข้างใน ถ้าใครมาทำไม  
เรามีปีกก็ออกไปไม่ได้ ซึ่งข้างนอกไม่มีอะไรกันเลย ไปกันเองขับรถไปกันเอง แล้วเอาปี  
เอาร่มนะเอาอะไรไป แล้วก็เอาไฟไปเสียบแล้วเราก็เล่นลำตัด คนเมาเหล้าพอได้ยิน  
เสียงกลอง มันอยู่ไม่ได้หรอก มันอยู่ตรงไหนเราก็เอาเข้าไปตรงนั้น มันกินเหล้าตรงไหน  
เราก็เอาลำโพงเข้าไปตรงนั้นที่นี้พอได้ยินเสียงกลอง ได้ยินเสียงลำตัดเรียกพี่จะพี่จำมันอยู่  
ไม่ได้หรอก มันก็ออกมาเราก็ร้องกัน ร่ายเงย ๆ ไม่หาเสียเล่นเฉย ๆ วันนี้ไปราว  
เอาไว้คนออกมาหมด บ้ายเขาก็ไปกินเหล้าไว้ เย้ๆเราก็ไปราวอีก 2 คีน 3 คีน คนก็  
เห็นว่าออกมาไม่มีอันตราย เราราวเสร็จเหนื่อยกลับบ้าน ไปกินบ้อย ๆ ตอนจบก็บอกว่า

เรามาสนุกกันแล้วอย่าลืมกันเด้อ แคนี่เราก็กลับบ้าน ถึงเวลาเขาก็ทำให้เอง คือไม่โฆษณา  
ไม่อะไรทั้งนั้น เพราะเราอยู่ที่นี้มาเกือบ 20 ปีแล้วเราไปมาหาสู่เขาก็รู้อยู่แล้วจึงไม่ได้หา  
เสียง ในบ้านนี่ก็ไม่ต้องหาเสียงก็รู้ว่าญาติพี่น้องสนุนอยู่แล้ว พอออกไปข้างนอกถ้าเราหา  
เสียงก็จะปล่อยไก่แน่นอน พอเราไปพูดอะไรขึ้นมาหน้าบ้านเขาก็กินเหล้ากันอยู่ เขาก็ต้อง  
ออกมาค้ำ เพราะเขาเมาได้ที่ เขาก็ไม่กลัวอะไร เรารำวงลูกเดียว

ผู้สัมภาษณ์: แล้วตอนนี้มีปัญหาเกี่ยวกับคู่แข่งคนนั้นบ้างไหม

กำนัน: ปัญหาที่มีบ้างในลักษณะถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน เราเอาเหตุผล เขาก็ไม่ใช่คนไม่มีเหตุ  
ผล คือมีความละเอียดต่อชุมชน เราไม่สามารถจะเอาสี่ข้างหรือกระต่ายเขาเดี่ยวมายืนกันต่อ  
หน้าชุมชนได้ สืบหลังก็เอากันเหมือนกันแหละคะ งานก็คืองาน แต่สืบหลังเราก็บอกกันได้  
ว่า มิ่งก็โกรธฎ ฎก็โกรธมิ่ง แต่ที่เป็นกำนัน น้องก็ต้องเป็นน้อง มีอยู่ครั้งหนึ่งยังไม่ได้ขอ  
อภัยท่านนายอำเภอ ต่อหน้าท่านนายอำเภอก็ลงมิ่ง มันหยุดบางครั้งก็เอากันต่อหน้าต่อ  
หน้า มันเหลืออด เอากันต่อหน้า ๆ แต่ไม่ถึงขั้นใช้ปืนนะ

ผู้สัมภาษณ์: อิทธิพลของกำนันยังมีอยู่บ้างไหม

กำนัน: มันไม่เชิงอิทธิพล มันเป็นความเชื่อ เขาจะไปพูดให้คนเชื่ออิทธิพลด้านจิตใจก็คง  
มีมิ่ง - แกเป็นคนเรียบร้อย ๆ เฉย ๆ ชาวบ้านที่ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง กำนันเก่าสบาย ไม่  
ต้องทำอะไร เราก็คพยายามหาไปเรื่อย ๆ ใครมาหาก็ไม่มีเบนไม่ขวดไม่มีอะไรทั้งนั้น ไม่  
มีหาไม่มีสืบ ตอนที่จะเป็นกำนันมาเราก็เป็นอย่างนี้อยู่แล้ว ไอ้ที่หาไปมันหน้าใครบ้าง มัน  
อะไรบ้าง ดีบ้าง อะไรบ้างยังอยู่ตลอดเวลา ออกเดินพูดแต่ต่อหน้าจริง ๆ ไม่ คือต่อหน้า  
จริง ๆ จะโดนอยู่ครั้งหนึ่ง เจออยู่ครั้งเดียว คือเอากันต่อหน้าจริง ๆ เขาไปอยู่ในหมู่บ้าน  
มาก ๆ เขากำลังพูดต่อหน้าคนมาก ๆ ว่ากำนันไม่ตายนั่นอย่างนี้ พอฉันเข้าไปเห็น  
หน้าปี่ถ้าเขาอยู่เฉยเสียก็คงจะดีกว่านี้ พอฉันเข้าไปปี่ เขาก็ว่าโธ่มาก็ดีแล้วขอเหล้ากินสัก  
ขวดซิได้เป็นกำนัน ฉันว่าฉันไม่ให้กินหรอก แกต่อหน้าก็ขอกิน สืบหลังฉันแกก็กัด ได้ท่า กัด  
มันก็ไม่ใช้คนซิ ฉันก็ว่า เอ้อไอ้ซิฉันก็ว่าแกเป็นหมา ก็บอกต่อหน้าเลย เห็นคนมาก ๆ แกก็

บอกว่าลูกหวานมันยอกแรง แล้วแกก็เลี้ยงหูตไปเรื่องอื่น ๆ คือต่อหน้าคนมาก ๆ 18 ปีที่อยู่  
 ที่นี้ฉันรู้ว่าถ้าอะไรต่อหน้าแล้วฉันรู้ว่าไม่ถูกต้องฉันก็จะไม่ลตราวาบอกให้ใครและสิ่งที่เกลียด  
 มากที่สุดคือการอยู่ในเครื่องแบบ เพราะตอนที่เตี้ยเป็นตำรวจอยู่แปดริ้วเมืองคนต่างด้าว  
 มาก และบ้านอยู่ติดโรงพัก มีเรื่องอะไรขึ้นมาสักชายของมาแต่เล็ก ๆ แล้วก็ไปขายของใน  
 ตลาด แม้แต่เรื่องในเรื่องทางอะไรในตลาดนี้ ๆ หน่อย ๆ เขาจะต้องอ้างว่ามีเป็นลูก  
 ตำรวจ ถ้าเตี้ยหรือมีเรื่องอะไรมานิด ๆ หน่อย ๆ เขาจะว่ามีถึงว่ามีเป็นลูกตำรวจใช้  
 ไหม แล้วพอมานเล่าบอกเตี้ย เตี้ยบอกว่าช่างเถิดลูก เราคนมีสีหนเอา คำว่าคนมีสีหนเอานี้  
 แสนจะเบื้อหน้าย เสริจแล้วมันก็มาเป็นอย่างนี้จนได้ คือกลับมาอยู่บ้านแม่ ออกมาเป็น  
 ราษฎรธรรมดาไม่ยอมเลย ไม่ยอมคนมีสีเด็ดขาด ที่นี้สภาพสังคมมันเปลี่ยน มันไม่เหมือน  
 กัน ตั้งแต่เกิดมาจนอายุ 20 ปี เป็นสาวเต็มตัวนี้ เราอยู่ในเมือง ในเมืองนี้เจ้าหน้าที่กับ  
 ชาวบ้านนี้รู้สึกว่าย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่ค่อยมีอิทธิพลต่อชาวบ้านเท่าไร คือพวกใน  
 ตลาดจะมีอิทธิพลมากกว่า แต่พอมานอยู่ที่นี้แม่แต่พลตำรวจเล็ก ๆ ก็มีอิทธิพลล้นฟ้า มีอิทธิพล  
 เหลือหลายเลยคะในพื้นที่

ผู้สัมภาษณ์: สามี่ช่วยงานในหน้าที่บ้างหรือไม่

กำนัน: ไม่เลยคะ อยู่บ้านเฝ้าบ้าน คือว่าถ้าเราไปถ้าเอาไปด้วยกันแล้วใครมาแก๊งเฝ้า  
 บ้านหรืออะไร เราก็หมดตัวใช้ไหมคะ ไม่ต้องให้ยุ่งเกี่ยวเลย คือให้อยู่เฉย ๆ แพนเป็นคน  
 ไม่ช่างพูด งานเขาจะไม่แทรกแซงกัน

ผู้สัมภาษณ์: สามี่สนับสนุนการสมัครไหม

กำนัน: ตามใจคือตามใจ เมื่อพี่น้องเห็นว่าดีก็เอาไป

ผู้สัมภาษณ์: เรื่องอะไรบ้างที่ทำให้ทนเกือบไม่ได้

กำนัน: ที่เกือบไม่ทนใช้ไหมคะ อย่างเรียกว่าทนไม่ได้เลย คือความไม่จริงใจของข้าราชการ  
 สายไหนที่มีผลประโยชน์ก็สายนั้นแหละตัวดีเลยคะ คือพัฒนาการกับตำรวจ พัฒนา

กรณีเงินมากเลย พัฒนาการี่ร้ายกาจตัวอำเภอก็รู้คะ แต่ไม่ทราบว่าท่านจะพูดหรือไม่พูด ท่านก็ทำเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ คืออะไรก็ตามถ้ามีผลประโยชน์ร่วมด้วยดีทั้งนั้น ถ้าไม่มีผลประโยชน์งานที่ส่งไปผิดหมด

**ผู้สัมภาษณ์:** ลูกน้องของกำนันเก่าให้ความร่วมมือไหม

**กำนัน:** คือขอร้องขอความร่วมมือเป็นลักษณะนัดเอาอย่างนี้ไหม เอาอย่างนั้นไหม ถ้าเอาเอาอย่างไร เอาไวก็จะเอาด้วย เพราะเดี๋ยวนี้ลักไก่เอา กสช. ขโมยแรงงานชาวบ้าน เขา คือ กสช. ปีที่แล้วนี้ชื่อโอง โองจะเป็นลักษณะหมุนเวียน และโองจะหมุนเวียนอยู่ในกรอบนโยบายจังหวัด ถ้าได้โองแล้วใช้หนี้โองกลับมาก็ยืมไปทำไร่ ใช้หนี้ไร่ ก็ยืมกลับไปทำสวน ใช้หนี้สวนก็ยืมกลับไปทำคอกปุ๋ยหมัก คือให้ยืมวนกัน มีตำบลนี้ตำบลเดียว ลักไก่อ๊ะ คือถ้าใครมีโองแล้ว ทำไร่ทำสวนแล้วก็หมดเลยไม่มีหนี้สิน ไม่ต้องยืมด้วย หมดหนี้แต่ปีนี้เลย แต่มีข้อแม้ว่า 1 เดือน 1 ครั้ง ต้องให้เราคนที่ เป็นเจ้าของความคิด เรียกว่าใช้ได้ คือถ้า 1 เดือน 1 ครั้ง เราจะทำอันนี้ลักไก่อ๊ะนะคะ ระเบียบไม่มี ถ้าเขาทำงานเรา 1 ครั้ง ให้เขาส่งรายชื่อด้วยว่าใครทำ แล้วคุณเข้าบาย แรงงานประจำที่นี้วันละ 30 เราให้เข้า 30 บ่าย 30 เข้าเข้ามาทำงาน 10 หลังคาเรือน มีหัวหน้าคนหนึ่งแล้วก็แบ่งให้ดูว่าคนนี้ทำหรือผู้ให้ทำอยู่ในกลุ่ม ทำเข้าทำบายด้วยหรือเปล่า ใครทำเข้าก็ให้เชื่อว่ามาทำเข้า ก่อนส่งรายชื่อมาไม่ให้มา ถึงยงต่อหน้าเราหรือนายอำเภอ ให้ดูกันให้พร้อม 10 คนนี้ทำจริงไหม ตัวกำนันเก่าก็ต้องทำ ในเมื่อจะเอาโอง แต่เราไม่กล้าไปคุณ ไปคุณเดี๋ยวจะถูกกดดันมาก ถ้าเห็นแกอยู่ตรงไหนเราก็ไปไกล ๆ คือไม่กลัวแข่งรัฐมี อันนี้แกก็คงไม่เกรงใจหรอกคะ เพราะแกเป็นปุ๋ยตายยายก็ไม่ใช้ใคร น้ำชาสามี่เอง แกก็คงไม่เกรงใจหรอก แต่คงจะเกลียดปาก อะไรที่จะเจ็บตัวฉันก็ไม่นะ เก่งแต่ปาก เจ็บตัวนี้หลีกเลี่ยงมากที่สุดเลย อย่างกับสามี่ยังเคยนึกเลยว่าคุณทะเลาะกันมาก ๆ ถ้าแกโกรธมาก ๆ จะวิ่งจนแกตามไม่ทันแล้วจึงจะค่า

**ผู้สัมภาษณ์:** คิดจะพบบินไหม

กำนัน: ไม่คะ ไม่คิดจะไปแถมให้ใคร มันไม่เกี่ยวกับตำแหน่ง เราอ่อนแออยู่แล้ว แล้วเอาอาวุธไป มันไม่ใช่ราคาบาทสองบาท ราคาเป็นหมื่น เอาไปแถมให้เขานีก ขนาดว่านตาอันเดียวยังเกะกะ ถ้าเอาปืนไปด้วยมันจะตุงตรงนั้นตุงตรงนี้ใช้ไหม เดี่ยวกระเป๋านีกเดี๋ยวไปลี้มึงอีก กลับมาก็ได้ทะเลาะกัน

ผู้สัมภาษณ์: อยากได้ตำแหน่งกำนันดีแค่ไหน ได้แทนบทของคำใหม่

กำนัน: ไม่คะ ยิ่งเด่นยิ่งดังยิ่งเป็นภัย ที่ไม่ตอบจดหมายอาจารย์นี้ เพราะยังคิดไม่ตกว่าจะรับหรือไม่รับ ถ้ารับนายอำเภอรู้เดี๋ยวก็น่าจะเป็นข่าวขึ้นมา อะไรที่จะเป็นข่าวขึ้นมาก็ไม่ต้องการ ถ้าเป็นข่าวแล้วมันเด่นดังขึ้นมา คนก็จะเกลียด มักจะมีคู่แข่ง

ผู้สัมภาษณ์: กำนันเก่านี้เคยฟ้องร้องเรื่อง กสช. บ้างไหม

กำนัน: ไม่คะ เราอยู่อย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัย ใครผิดเราไม่พูด กสช. ของเราไม่มีต่างหรือ และของเก่ามีเราก็ไม่พูด เดียวนี้ศูนย์พัฒนาตำบลนี้ที่จัดขึ้นมาี้ผู้ใหญ่บ้านก็เป็นหนึ่งคนละ 5,000 คนละ 6,000 คนละ 7,000 กลุ่มแม่บ้านตอนนี้หมดถ้าคนไหนพูดขึ้นมาคนนี้ต้องใช้หนี้คนนี้พูดต้องใช้หนี้และพัฒนาคนที่เกี่ยวข้องออกไปแล้ว เขาออกเพราะเขารู้ว่าเขาจะต้องออก เมื่อเขาออกไปแล้วเราก็ไม่ทราบ

ผู้สัมภาษณ์: พัฒนาการประจำอำเภอ ตอนนี้ออกไปแล้วใช้ไหม ลาออกไปเลย

กำนัน: พัฒนาการนี้ประจำตำบล ออกไปแล้วออกไปทำอาชีพส่วนตัวแล้ว คือเขาก็เป็นคนฉลาด คือรู้ทิศทางลง เขาออกก่อนที่จะต้องถูกไล่ออก

ผู้สัมภาษณ์: คิดจะลาออกไหม

กำนัน: คิดทุกวันออกจากตำแหน่งนี้คิดทุกวัน คิดมานี้มีนทำให้รายได้ประจำลดลง แล้วเราก็นึกว่าทำงานไม่ได้เต็มที่ บางทีการค้าขายนี้จะหาคนหนึ่งคนเดียวไม่ได้ จะต้องร่วมกัน คือ

ว่าค้าขายอยู่หน้าบ้านนี่อย่างมีคนที่มาซื้อของเรามีคนขาย 4-5 คน คนซื้อของ 20-30 คน  
เราก็ช่วยกันละ คือจะทำคนเดียวคนเดียวหนึ่งไม่ได้ ไม่ใช่งานที่มีขอบเขตอย่างงานราชการ

**ผู้สัมภาษณ์:** แล้วรายได้ลดลง

**กำนัน:** คือเราไม่มีเวลาให้กับรายได้

**ผู้สัมภาษณ์:** ขอดถามอีกสักนิด ทำไมไม่มีความลำบากอย่างไรถึงคิดจะลาออก

**กำนัน:** ตามเรื่องทำไมถึงคิดจะลาออก คิดที่จะลาออกคือ เราทำอย่างไรที่จะประสาน  
ความร่วมมือได้ คือในเมื่ออำนาจมันอยู่ในมือเขาใช้ใหม่ละ ชื่อเขียนต่าง ๆ อะไรต่าง ๆ  
นี้บางที่เราขอกันอย่างนี้ เรื่องมันเป็นอย่างนั้น เมื่อคราวที่แล้วนะก็ยังดีว่า สจ. ช่วย คุณ  
ใหญ่ล มุลศาสตร์สาร น้องชายนายพิศาล มุลศาสตร์สาร ก็ถูกหักหลัง ทางหลังจากเขา  
แล้วท่านปลัดเป็นผู้รู้ ปลัดผู้อาวุโส ปลัดสุรัตน์ ใจบุญร่วม คือคนนี้เขาเป็นผู้รับเขามาจาก  
ส่วนปราบ ผู้รับเหมา เรียกว่าส่วนปราบ ไม่ได้เล่นก็เอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนต์ก็เอา  
ด้วยคาถา

**ผู้สัมภาษณ์:** เวลาเมื่อเรื่องขัดแย้งทำอย่างไร

**กำนัน:** เราก็ใช้อารมณ์ขันบ้างปน ๆ ไปเรื่อย ๆ อย่างคนหนึ่งพูดคนหนึ่งขัดอย่างลักษณะ  
เมื่อก็เรื่องแผนเรื่องภูมิ เรื่องอะไรนี่อย่างคนหนึ่งพูดขึ้นมาว่าทำแผนที่แผนที่แผนที่ คนหนึ่งพูด  
ว่ามันเป็นไปไม่ได้ คนหนึ่งบอกว่าวิชาหนึ่งเป็นอย่างนั้นอย่างนั้นมันก็จะเป็นอย่างนั้นนี่ขนาดมี  
แขกนะ ถ้าไม่มีแขกรุนแรงกว่านี้อีกเยอะ

**ผู้สัมภาษณ์:** ถ้าไม่มีพวกเราแล้วจะเป็นอย่างไรแล้ว เคยแสดงอำนาจให้หยุดไหม

**กำนัน:** รุนแรงกว่านี้อีก ไม่ค่ะเราก็ไปเรื่อย ๆ อย่างนี้ คือถ้าเขาขึ้นมาเราก็ไปเรื่อย ๆ

ผู้สัมภาษณ์: ดึงไปที่เรื่องอื่นก่อนแล้วกลับมาใหม่

กำนัน: นี้อย่างนี้ไปเรื่อย ๆ อย่างนี้เขาแหงกันไปแหงกันมา เขาแหงกันรุนแรงไปหน่อย เราก็อะไรที่ตกลงบ้าง อะไรบ้างพอลุดขึ้นมาชดกันไปชดกันมา ชดกันมาชดกันไป ที่นี้ก็เอาเหตุผลเข้ามาสู้กัน คนนั้นเหตุผลดีคนนี้เหตุผลเลว เราก็ให้มันดีทั้งหมดเลย แล้วเดี๋ยวก็เว้นไปคือใครก็ถูก

ผู้สัมภาษณ์: ที่นี่พอเวลาลงมติ ให้ยกมือหรือ

กำนัน: น้อยครั้งที่จะโหวตหรือประนีประนอมค่น้อยครั้ง คือถ้าเรื่องนี้ไม่จบก็อยู่ไปจนเย็น บางทีก็อยู่กันมืดก็อยู่กันไป ถ้าวันนี้ไม่แล้วรำคาญก็วันหลังอีกนะ แล้วก็ไอ้เรื่องนี้เราก็จดไว้ว่าอะไรที่มันเถียงกันอยู่ แล้วก็วันหลังค่อยไปเรื่อย คือถ้าโหวตกันมานี้ก็มันจะเป็นมันเห็นหน้ากันอยู่ คงจะสร้างความลำบากใจให้กับเขา คือไม่อยากให้เขาลำบากใจ ถ้าโหวตขึ้นมาก็คงทำได้ในบางครั้ง แจ่ว่าก่อนจะโหวตก็อันนี้รู้สึกจะตามแนวความคิดนี้ จากแนวความคิดของท่านนายอำเภอทวีศักดิ์ ทิพย์บรรจง ที่ท่านไปอยู่อำเภอส่องดาว ที่จบใหม่คือมองดูการหางานของท่านที่ได้ผล ท่านจะใช้ในลักษณะนี้ แต่ถ้าแข่งไม่ได้ผล คือโหวตขึ้นมาอย่างนี้ถ้าเสร็จเรามองดูลักษณะของคนที่โหวตมองดูแล้วไม่ค่อยมั่นใจ มองดูชายชวาวว่าใครเอาทางไหนมาก เอาทางนั้นเลย ให้แล้ว ๆ ไป สังเกตจากที่ประชุมสิ้นเดือน ผู้ใหญ่ผู้ช่วย ทั้งหมดจากที่ประชุม ถ้ามีเสียงอะไรต้องโหวตเขาจะมองชายมองชวาว แล้วแย่งกันนั่งหลัง

ผู้สัมภาษณ์: พื้นที่นี้อยู่ในแดนสี่ชมพูหรือเปล่า

กำนัน: ใช้คะเดี๋ยวนี้จางลงนะ แต่ก่อนนั้นเข้ม

ผู้สัมภาษณ์: ความจริงแล้วที่นี่เป็นคอมมิวนิสต์จริงหรือไม่ใช่พูดเล่น

กำนัน: ค่ะจริงเลยคะ ในหมู่บ้านนี้มีน้อย ลาดกองประชา เต็มวี่ยังไม่กลับมาเลย สุข  
สำราญนี้ทั้งบ้าน ทั้งบ้านเลย

ผู้สัมภาษณ์: แสดงว่าคนภายในไม่บริสุทธิ์ ไม่ใช่คนข้างนอก

กำนัน: ค่ะ พอฆ่าคนตายก็เข้าป่า เข้าป่าไปแบมือรับ ทำอะไรต้องเข้าป่าเข้าป่าต้องแบมือ  
รับ

ผู้สัมภาษณ์: แต่ก่อนคงน่ากลัวมาก

กำนัน: ค่ะ มันทั้งกับระเบิด มันทั้งเข้ามารู้ เอาในบ้าน มันทั้งฆ่าในงาน มันทุกอย่าง

ผู้สัมภาษณ์: แต่งเครื่องแบบหรือเปล่า แต่งเครื่องแบบทหาร

กำนัน: ไม่คะ ไม่หมวกแดงเขาก็จะมา แต่ก็ไม่เคยเห็นด้วยตาตนเอง แต่ก็รู้สักว่าเขา  
ไม่ได้แต่งเครื่องแบบ แต่เขาทำอะไรเสร็จเขาก็จะมีเครื่องหมายซ้อนกับเคียวอยู่ เขาจะมี  
ตัวหนังสือที่บอกว่าที่ตายตายเพราะอะไร

ผู้สัมภาษณ์: เป็นสัญลักษณ์หรือ

กำนัน: ค่ะ เขาจะมืออย่างนี้อยู่ ระยะเวลาหลังนี้ไม่มีแล้วคะเป็นการสวมรอย

ผู้สัมภาษณ์: กลางคืนน่ากลัวไหม

กำนัน: ไม่คะ ก็ธรรมดาากลางคืนนี้เดี๋ยวนี้ตามธรรมดา ผู้หญิงอย่างนี้ก็เคยลงคนเดียวคือคิด  
ว่าถ้าเราจับนี้เขาไม่รู้หรือกว่าในรถว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย ก็ลงไปเขาจะไม่รู้บางที่ลงไป  
โคราช 2 ทูมก็ยังอยู่โคราชก็ยังมา



ผู้สัมภาษณ์: เขามีประชุมด้วยไหมในตำบล

กำนัน: ในตำบลไม่ค่อยมีคะ

ผู้สัมภาษณ์: มีคดีร้ายแรงไหมในตำบล

กำนัน: ซ้ำตัวตาย ซ้ำคนตายใช้ไหมคะ ตำบลนี้ยังไม่มี มีตำบลข้างเคียง ในตำบลนี้ในปี  
นี้ยังไม่มี

ผู้สัมภาษณ์: เคยมีคดีอะไรที่รุนแรงที่สุดตั้งแต่ครองตำแหน่งนี้คะ

กำนัน: ไม่มีคะ ในตำบลยังไม่เห็นมี ถ้าจะมีก็มีคนฆ่าตัวตายเอง ตำรวจฆ่าตัวตายเอง  
อย่างนี้ นี่เพิ่งเกิดขึ้น

ผู้สัมภาษณ์: เคยวินิจฉัยคดีไหม

กำนัน: ไม่คะ ไม่ก้าวกายตำรวจอยู่แล้ว

ผู้สัมภาษณ์: หมายความว่า ชาวบ้านฆ่ากันตายแล้วมาหาบ๋อยไหม

กำนัน: อ้ออย่างนี้มีบ๋อยคะ เรื่องฆัวเมียบ้าง เรื่องน้ำเรื่องท่าทุกอย่างคะ

ผู้สัมภาษณ์: แล้ววินิจฉัยคดีอย่างไร

กำนัน: ก็ตามไปเรื่อยแล้วอยู่บ้านนี้ที่จริงคนที่มาตอนนี้พูดแล้วก็เหมือนคุย คือแหบจะดูหน้า  
แล้วก็รู้ว่าคนไหนนิสัยอย่างไร เพราะเราอยู่ด้วยกันมานานเหลือเกิน ว่าคนนี่ลูกใคร คนนี้  
หลานใคร คนนี้หากินอย่างไร คนนี้มาอย่างไร เราพอจะรู้คะ คือแหบจะว่าไม่ผิด ที่วินิจฉัย  
ออกมาคือ ว่าเราเห็นตั้งแต่เลิกจนโตใช้ไหมคะ แล้วคนเก่า ๆ ที่เป็นที่ปรึกษาเรารู้กันอยู่  
ในบ้านนี้

ผู้สัมภาษณ์: ส่วนมากที่วินิจฉัยคนเดียว หรือว่าเชิญคณะกรรมการมาร่วมวินิจฉัยด้วย

กำนัน: ยิ่งมากยิ่งลึก คือเราก็ดูไปเรื่อย ๆ ดูทีละครั้งอย่างผิวเผินทะเลาะกันอย่างนี้ บางที 7 วัน ยังไม่เสร็จเลย ผิวมาแล้วก็เมียมา เขามารวมเป็นกลุ่ม กลุ่มที่กลุ่มน้องก็มา เราก็อ้างทางโน้น ฟังทางนี้ แล้วที่นี้ก่อนที่เขาจะมาเรารู้แล้วว่าเขาเป็นอะไร

ผู้สัมภาษณ์: แล้วพอวินิจฉัยแล้วจะลงเอยกันอย่างไร

กำนัน: คนละฝักละฝ่าย ที่นี้เสร็จแล้วใช้ไหม ที่นี้ก็ขโมยไปหาคนโน้นทีหนึ่ง คนนี้ทีหนึ่ง ไป ชูไปปลอมคนโน้นแล้วก็ไปชูไปปลอมคนโน้น แล้วก็อาสาเอาทางนี้มาทางนี้ อาสาเป็นนายหน้า

ผู้สัมภาษณ์: บอกได้หรือเปล่าว่าใครชนะใครแพ้

กำนัน: ไม่คะไม่ให้แพ้ไม่ให้ชนะ ถ้าเอาไม่ได้จริง ๆ ให้ตำรวจตัดสินบอกว่าใครแพ้ใคร ชนะ

ผู้สัมภาษณ์: ถือว่าแพ้ทั้งหมดเสีย

กำนัน: ใช่ค่ะ ถ้าเอาไม่ได้จริง ๆ นะ ถ้าแพ้ชนะแล้วข้างแพ้ก็เป็นศัตรู

ผู้สัมภาษณ์: แล้วที่ถึงขั้นที่ลงมือปรับไหม เพราะมีอำนาจในการปรับ

กำนัน: ปรับคือคะ ไม่คะไม่ปรับไม่เคยเลย

ผู้สัมภาษณ์: ต้มเหล้าเถื่อนล่ะ

กานัน: ต้มเหล้าเถื่อน แต่เดี๋ยวนี้จะมีน้อยมากคือเราไม่ต้องปราบแล้ว หลงจู๋เขาปราบเอง หลงจู๋เขามีสินบนน้ำจืด เราไม่ต้องปราบแล้ว แต่ต้มเหล้าเถื่อนนี้คนที่มียันจะกินเขาไม่ค่อยต้ม ต้มก็คือคนที่ไม่ค่อยมียันจะกิน ซึ่งตามความรู้สึกนี้เหล้าเถื่อนในพื้นที่นี้ตามความรู้สึกก็ไม่ค่อยผิดกฎหมายเท่าตำรวจเดินไป

ผู้สัมภาษณ์: แล้วมีอันธพาลโดยตรงไหม

กานัน: มี แล้วก็ไม่ใช่ทำอะไร เขาก็จะก่อความเดือดร้อนในสังคมขนาดใหญ่ในบ้าน ใช้ไหม ในหมู่บ้านนี้ส่วนมากก็เป็นญาติกันถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ถ้ามีคนแปลกหน้าเข้ามามักมีปัญหาในเมือง

ผู้สัมภาษณ์: ที่นามสกุลเดิมอะไร

กานัน: สระกิด นามสกุลของแม่คือศรีณรงค์ กับ จงโยธา เชื้อจีนในหมู่บ้านมีจำนวนน้อย

ผู้สัมภาษณ์: ภูมิใจในสกุลฝ่ายแม่ไหม

กานัน: ภูมิใจค่ะ ถ้าให้เลือกรู้จักนามสกุล ถ้าอยู่ที่นี่ก็อยากได้นามสกุลแม่ เพราะที่นี่เป็นเมืองแม่

ผู้สัมภาษณ์: ถ้ามีสิทธิเลือก 2 นามสกุล ถ้าไม่ชินกับพื้นที่คิดว่านามสกุลแพกับนามสกุลตัว ชอบนามสกุลไหน

กานัน: ถ้าจะให้เลือกใช้ของตนเอง

ผู้สัมภาษณ์: ถ้าตอนนี้กฎหมายเขาอนุญาตให้ใช้นามสกุลเดิมได้จะกลับไปใช้นามสกุลเดิมไหม

กานัน: ถ้าเขาอนุญาตแล้วก็คิดว่าจะใช้ เคยได้ยินคุณสุพิศตรา ประชุม เรื่องสิทธิสตรีที่ใช้ตีกรัฐสภาที่องค์สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์เปิดประชุม รู้สึกว่าเห็นด้วย ได้ยินคุณสมิคร สุนทรเวช พูดว่าที่ผู้หญิงใช้นามสกุล 2-3 นามสกุล สำหรับยกตัวอย่าง คุณนก สามเสน วิล ที่แกใช้นามสกุลนั้นนามสกุลนี้ อยากถามท่านรัฐมนตรีสมิคร เหมือนกัน ให้ผู้หญิงใช้แบบนี้คืออยากใช้ของตนเองมากเอาของสามีต่อด้วย ถ้าเป็นผู้ชายละ ถ้าไปแต่งงานและเกิดเขาให้มีกฎหมายบังคับนามสกุลคือว่าพอแต่งงาน ท่านสมิคร สุนทรเวช อยากไปใช้หงสกุล อยากไปใช้ผูกตะนันต์ ไปใช้อะไรที่ติดต่อกันไปอย่างนี้ของผู้ชายจะยอมไหมมีความรู้สึกด้านนี้ ๗ คือว่าทำไมเขาไม่เอานามสกุลของเรา เอาไปติดไปบ้าง ให้คนรู้ว่าเขาแต่งงานกับเราอย่างนี้แล้วทำไมเราจะต้องเอาของเขาไปติดอยู่เรื่อย ๆ อย่างนี้คือวันนั้นเขาพูดเป็นทำนองว่าคือเขาได้กับคุณสุพิศตราว่าก็อยากใช้ก็ใช้ไปซิถ้ากฎหมายเขาให้ใช้ คืออย่างเช่นคุณนก สามเสน วิล นี้ท่านก็ยังมือนามสกุล 2 นามสกุล ซึ่งขณะนี้ไม่ทราบว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร

ผู้สัมภาษณ์: เคยรู้บ้างไหมว่าแต่งงานแล้วต้องใช้นามสกุลของสามี

กานัน: แต่งงานแล้วไม่จดทะเบียนสมรสมาก เพราะความไม่รู้

ผู้สัมภาษณ์: เขาไม่กลัวว่าลูกออกมาจะนอกทะเบียนสมรสหรือ

กานัน: เขาไม่กลัวเขาไม่รู้อะไรทั้งนั้น แต่ตอนนี้พยายามกระตุ้น คือว่าถ้าใครจะรับอะไรจากเรา ทะเบียนบ้านต้องถูกต้อง และพอได้เป็นกานันก็ปรับปรุงทะเบียนบ้านทั้งตำบล ไม่ยอมทำ คือผู้ใหญ่นิคม ผู้ใหญ่พล ผู้ใหญ่วง ผู้ใหญ่กรมทราย ที่มาทำแผนที่เล็ก แล้วก็ผู้ใหญ่วง ที่ไม่มาที่บอกว่าป่วย 3 คนนี้ก็ลงสมัคร ตอนนั้นลงกัน 9 เบอร์ อันนี้เราจะใช้วิธีโหวตเสียงไม่ได้ ต้องใช้ถ้อยที่ถ้อยอาศัย ไม่ต้องการให้แบ่งพรรคแบ่งพวก ต้องการให้เขารู้ว่าเราจริงใจกับเขาทุกคน

ผู้สัมภาษณ์: แล้วลูกน้องเดี๋ยวนี้เขาเกรงใจใหม่ที่ได้เป็นกานัน

กานัน: ค่ะ รู้สึกว่าเกรงใจมาก รู้สึกว่าจะเป็นในฐานะกานัน เพราะที่นี้มีผู้อยู่ในระบบ

เจ้าขุนมูลนาย หรือแม้แต่พลตำรวจก็ใหญ่แล้ว พอเห็นหน้าเขาก็เรียกว่ากำนัน เคยเรียก  
อย่างไรก็เรียกอย่างนั้นเถอะ

**ผู้สัมภาษณ์:** เคยอยู่ภาคกลางนานไหม มันช่วยได้มากไหมในช่วงที่เป็นกำนันชีวิตที่อยู่  
ภาคกลาง

**กำนัน:** อยู่จนถึงอายุ 20 ปี ช่วยมาเลยให้รู้ช่องว่างระหว่างสังคมในเมืองกับสังคมชน  
บท รู้เลยว่าสังคมในชนบทคืออะไร

**ผู้สัมภาษณ์:** แล้วตอนที่มาอยู่ที่นี่มีความรู้สึกอย่างไรบ้าง เขาจะมองเราเป็นคนนอกสังคม  
เพราะว่าเราเอาจากคนภาคกลางมา

**กำนัน:** ไม่ ความรู้สึกของเขาเราถือว่าตัวเองไม่สนใจว่าเขาจะมีความรู้สึกที่มอง  
เห็นเราเป็นอะไรก็ช่าง ในเมื่อเราเป็นเรา

**ผู้สัมภาษณ์:** เหตุผลที่ว่าผู้หญิงควรรักษาชื่อเสียงตัวเองคืออะไร

**กำนัน:** คือเราจะไปทำอะไรที่จะดีหรือเลว เราควรจะได้รับผิดชอบตัวเองไม่ใช่เอาไป  
แปะไว้กับคนอื่น เราทำดีก็เป็นของคนอื่น ถ้าเราทำเลวชื่อเสียงเขาก็เสีย เขาก็มาตำว่า  
เสียชื่อเสียงของเขา เราควรจะมีมารับผิดชอบตัวเอง ถ้าเราเป็นเรา เราก็ควรจะให้  
เราเป็นเรานี้คือความรับผิดชอบเฉย ๆ

**ผู้สัมภาษณ์:** ความ เป็นคนจีนช่วยให้ทำงานอะไรคล่องใช้ไหม

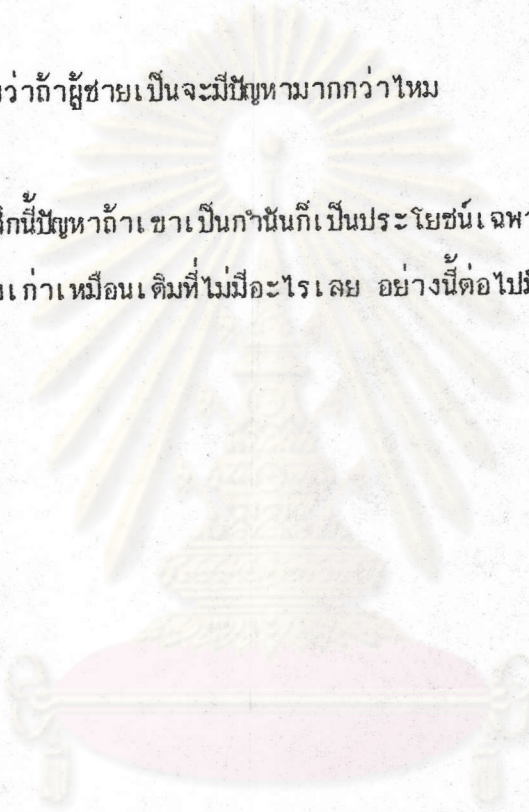
**กำนัน:** มันแทบจะว่าไม่มีน้ำ ซึ่งอะไรอยู่แล้วไม่รู้อะไรเลย มันก็ไม่มีอะไรขึ้นมาไม่มีอะไร  
ที่จะเป็นปมหรือเป็นจุดอย่างนี้ไม่มี

กานัน: ความคิดเห็นอย่างนี้ไม่ทราบจะแสดงอย่างไร คือ ถ้าเราเป็นเราแล้วเราไม่สนใจว่าเราเป็นใคร อย่างเข้าไปในที่เคยถูกถามอยู่เรื่อยไปที่สภาครั้งหลังสุดนี้

ถ้าเราเป็นตัวของเรานี่คิดว่าเพศไม่ใช่เรื่องสำคัญเท่าไร แต่พูดถึงความเข้มแข็งเราก็ยอมรับว่าผู้ชายเข้มแข็งกว่า แต่เมื่อเรายู่สังคมร่วมกันใช้ไหมอะไรที่มันแข็ง ผู้ชายหาแทนไม่ได้ คิดไปอย่างนี้

ผู้สัมภาษณ์: คิดไหมว่าถ้าผู้ชายเป็นจะมีปัญหามากกว่าไหม

กานัน: ความรู้สึกนี้ปัญหาถ้าเขาเป็นกานันก็เป็นประโยชน์เฉพาะตัวเขา ปัญหาก็คือถ้าปล่อยให้บ้านอยู่อย่างเก่าเหมือนเดิมที่ไม่มีอะไรเลย อย่างนี้ต่อไปมันก็คงไม่มีปัญหาอะไร



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## ภาคผนวกที่ 6

สัมภาษณ์กำนัน นางหวย บำรุงกลาง กำนันตำบลครบุรี อําเภocrบุรี จังหวัดนครราชสีมา  
เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 เวลา 09.30-12.30 น.

**ผู้สัมภาษณ์:** ในตำบลนี้มีโครงการพัฒนาอะไรบ้าง

**สารวัตรกำนัน:** ที่นี้เราก็มารู้ว่าแนวโน้มทางรัฐบาลต้องการให้เราพัฒนาในแง่ไหน สำหรับในเขตพื้นที่ครบุรีต่าง ๆ ต้องการพัฒนาแหล่งน้ำทำการเกษตร น้ำบริ โภค น้ำฝน ที่มันได้น้อย เราก้เอามาทำเป็นพวงน้ำบริ โภค เราก้ปั้นโอ่ง จปถ. เขาวางแผนไว้ว่าครอบครัวหนึ่งต้องมีน้ำดื่มน้ำบริ โภค 150 ลิตรต่อ 1 ปี เราก้มาปั้นโอ่งให้ประชาชน โดยทางสภาตำบลวางหลักเกณฑ์ การให้เราไม่ให้เปล่าได้งบประมาณบ้าง เราก้เอาเงินสมทบจากราษฎรที่ต้องการโอ่งมาสมทบกัน สมมุติว่าเราเมืองประมาณจากเงิน กสช. เมืองจะปั้นได้ 800 ลูก เราก้ปั้นประมาณ 1,00-1,500 ขอส่วนร่วมจากราษฎร เป็นเงินในราคาตัวปีกลายนี้ขอใบละ 300 บาท เอามาปั้นโอ่งให้หมู่บ้านที่ต้องการพัฒนาให้ได้ใช้น้ำกัน

**ผู้สัมภาษณ์:** นอกจากโครงการนี้แล้วมีโครงการอะไรที่ท่านกำนันคิดจะทำต่อไปอีก

**กำนัน:** โครงการลอกคลอง เรียกคลองฝอย ขอไปทางรัฐบาล 3 ล้านกว่าบาท ป่านนี้ยังไม่ตกมา เพราะว่าโครงการลอกคลอง ถ้าเราได้ลอกคลองจากสุดเขตตำบลต่อตำบล คลองเส้นนี้มันจะใช้การเกษตรทุกหมู่บ้านตลอดทั้งตำบล 17 หมู่บ้าน นี้เป็นโครงการใหญ่ คาดว่าจะเริ่มเดือนหน้า นอกจากนี้ก็มีโครงการทำโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล โรงเรียนขอตั้งเสร็จแล้ว จะเปิดในราวกลางเดือนนี้

**สารวัตรกำนัน:** เรารณรงค์ต่อให้ทุกหมู่บ้านเรียนหนังสือกันต่ำสุด 50 % เอาเด็กเข้าเรียน ม.1 ต่อ นี้เป็นเพียงเริ่มต้น แล้วต้องรณรงค์ให้เสร็จโครงการ ตามเป้าหมายคือ 50 % ทุกหมู่บ้านต่ำสุด 44 % นับจากเริ่มจัดตั้งมาเราก้ทำมาตลอด โดยสภาตำบลจะเป็นผู้

ดำเนินการทั้งหมด พอกรมสามัญศึกษานูมีตีมา เขาก็มีครุมาให้มาตั้งมาทำ แต่เราประสาน  
ต่อให้จบโครงการ ตอนนี้มีโครงการเรียนแล้วแต่ยังไม่มีนักเรียน มีแล้ว 60 คน

กำนัน: แล้วเรามีโครงการตัดถนน ซอกซอย ตามหมู่บ้านต่าง ๆ จะเริ่มทำหลังปีใหม่  
หลังทำนาเสร็จ ต้องให้เกี่ยวข้าวเสร็จ ช่วงก่อนหน้าปีหน้า แล้วมีโครงการไฟฟ้าเข้าทุกหมู่บ้าน  
ขอไปแล้วกำลังติดตามอยู่ จะมีโครงการหอกระจายข่าวทุกหมู่บ้านภายในตำบล

ผู้สัมภาษณ์: โครงการพวกนี้เป็นการริเริ่มของใคร

กำนัน: เป็นมติของสภาตำบล ที่คิดเองและยังไม่ได้เสนอสภาตำบลมืออย่าง เช่น ให้ทุก  
หน่วยเปิดหลักสูตรสาธิตการตลาด

(จากนั้นกำนันเริ่มดำเนินการประชุม โดยจุดธูปเทียนบูชาพระ สารวัตรกำนันถือ  
ไมโครโฟนสั่งให้ยืนขึ้น สารวัตรกำนันกล่าวนำสวดมนต์ ร้องเพลงชาติเสร็จแล้วนั่งเริ่มประ  
ชุม โดยมีสารวัตรกำนันเป็นผู้นำในการประชุม)

ดำเนินการประชุม

ผู้สัมภาษณ์: กำนันใช้วิธีการแบบไหนปกครองหมู่บ้าน

กำนัน: คนในหมู่บ้านจะปกครองแบบหนึ่งมีความสามารถที่จะทำให้คนเชื่อได้ มี  
นักเลงนิด ๆ เป็นคนพอดัว พูดจาผู้ใหญ่ว่าง เชื่อได้สองฐานะก็ดีหน่อยถึงจะทำงาน  
ส่วนรวมได้ แล้วก็กล้าเสียสละเป็นครั้งคราว บางครั้งจำเป็นจะต้องเสียสละ ถ้ามีงาน  
เลี้ยงต่าง ๆ จำเป็นจะต้องจัดการเอง

ผู้สัมภาษณ์: ตอนลงสมัครรับเลือกตั้งกำนันมีคู่แข่งหรือไม่

กำนัน: มีคู่แข่ง 7 คน ชนะได้คะแนน 1,683 ที่รองลงไปได้คะแนน 1,083 คนที่รองลง  
ไปเดี๋ยวนี้เขาเป็น สจ. เขาออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านไปแล้ว คนที่มาประชุมด้วยนี้ใจ



**ผู้สัมภาษณ์:** หลังจากรับตำแหน่งกำนันแล้วมีปัญหาในการปกครองบ้างไหม ฝ่ายตรงข้ามที่สนับสนุนคู่แข่งทำให้ เกิดปัญหาบ้างไหม

**กำนัน:** ตอนนี้ไม่มีปัญหาเลย เราเอาชนะใจโดยพูดกัน พยายามให้ความสนิทสนมเหมือนกับที่เราสนิทกับคนอื่น ๆ เราจะไม่แสดงออกใด ๆ ทั้งสิ้น การที่เขาเป็นศัตรูกับเราตอนที่หาเสียง เราไม่มีจิตใจ เพราะว่าเราจะพยายามจะทำให้พวกเขาเข้าใจเราตลอดว่าสตรีเรานี้ก็ถึงชนะใจคนได้ คือเราเข้าทางครอบครัวเขาด้วย ยกตัวอย่างเช่นตำบลเรามี 17 หมู่บ้าน เราจะไปกันเองตลอดจะไปไหนจะไปกันรวมเป็นกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ถ้าว่ากำนันจะทำอะไรร่วมมือกันตลอด และจะไม่มีปัญหา ที่นี้การทำงานแต่ละขั้นจะต้องแจ้งก่อนว่าเราจะทำนั้น ๆ ขอให้ทุกหมู่ร่วมมือ ส่วนมากก็ไม่มีปัญหา

**ผู้สัมภาษณ์:** ตอนสมัครกำนันหาเสียงใช้วิธีใดหาเสียง

**กำนัน:** ตอนหาเสียงเราใช้ระบบว่า คือส่วนมากมีแต่ผู้ชาย มีผู้หญิงคนเดียว บอกว่าการหาเสียงแต่ละครั้ง บอกว่าลองให้เปลี่ยนรสนิยมเสียบ้าง ส่วนมากมีแต่ผู้ชายเป็นผู้ใหญ่บ้าน ลองเปลี่ยนผู้หญิงดูซิว่าจะทำงานได้แค่ไหน เพราะว่าเราก็เสนอตัวเอาเองว่าเราอยากจะทำงานด้านนี้อยู่ คือนิสัยชอบมาตั้งแต่เด็ก ๆ ที่นี้การหาเสียงเราก็บอกว่าสมมุติว่าผู้ชายกินเหล้าเมายาของเขาของผู้ชาย ผู้หญิงเราก็ต้องมีรสนิยมว่าให้เลือกผู้หญิง ส่วนมากผู้หญิงจะไปเลือกตั้งมากกว่าผู้ชายเป็นปกติ ซึ่งมันจะมีประวัติตั้งแต่เลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านแล้ว เราเอา วี.ดี. โอ. เทปมาถ่าย ตอนเลือกกำนันก็เอา วี.ดี. โอ. เทป มาถ่ายคนสนใจ เป็นทีเสียดยิ่งกว่าเลือก ส.ส. อีก เพราะว่าคนมากันผิดปกติ มีพวกนักข่าว พวกทีวีสี ช่อง 4 เขามารับเอง พวกนักข่าว พวกเดลินิวส์ ไทยรัฐ เขารู้ว่ามีผู้หญิงสมัครลงแข่งขันกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้หญิงก็เลยมาลงคะแนนกันมาก

**ผู้สัมภาษณ์:** เวลาหาเสียงใช้วิธีไปอภิปรายหรือหาอย่างไรบ้าง

**กำนัน:** วิธีหาเสียงนี้เราจะไปตามหลังคา เรือต่าง ๆ ชั้นแรก เราจะใช้ประกบไปหาตามครัวเรือน ไปเสนอตัวว่าลูกหลานของท่าน ซึ่งเป็นผู้หญิงนี้จะสมัครเป็นกำนัน ขอให้ข่าว

บ้านจงช่วยเลือก แล้วไปหาต่อละหมู่บ้านต่อละครอบครัว หาเสียงเสร็จเราจะเอามาประกาศเป็นจุดส่วนรวม แล้วก็เข้าถึงบ้าน และบอกว่าส่วนมากผู้หญิงก็ต้องเชียร์ผู้หญิงแล้วผู้ชายก็มีเป็นส่วนน้อย

**ผู้สัมภาษณ์:** มีปัญหาที่ลูกบ้านชายอายุมาก ๆ ไม่รับผู้หญิงเป็นกำนันบ้างไหม

**กำนัน:** ปัญหาเรื่องนี้ไม่มี เพราะว่าคนที่จะมาเป็นกำนันก็ต้องหนึ่งพอตัว ในด้านนี้สองต้องมีความเก่งกาจคล่องแคล่วการทำงานทุกอย่าง ที่ว่าพอตัวนี้เป็นภาษาโคราช เขาเรียกว่าพอตัว การพอตัว คือ 1. คล่องแคล่ว 2. ทำงานได้ 3. ต่อประชาชน 4. ไม่เลือกกว่าหญิงหรือชายคนเฒ่าคนแก่นี้ เข้ากันได้ทั้งหมด เราจะไปด้วยกันได้

**ผู้สัมภาษณ์:** เคยถูกคู่แข่งฆ่าอะไรแบบนี้บ้างไหม

**กำนัน:** มีค่ะ คือถูกคู่แข่งโดยที่มันจะเป็นวันเลือกตั้งนะ มันว่าเอาละถ้ากำนันได้เป็นไม่ให้เกินวันนี้แหละจะต้องตาย เรามองว่าถึงเราจะได้เป็นกำนันเพียงชั่วโมงเดียวแล้วเราจะตายก็ไม่ว่า เราก็ยินดี คือ 1. เราจะมาลงกำนันเราก็ต้องเป็นนักเลง พร้อมทั้งจะมาทำงานอย่างนี้ได้ดี 2. จะคู่ใจ ๆ ก็ตามไม่หวั่นหวั่น

**ผู้สัมภาษณ์:** ประทานโทษ นี่พกปืนด้วยหรือเปล่า

**กำนัน:** จันทกปืนด้วย ปืนนี้มีความสำคัญมาก สำคัญต่อตำแหน่งกำนัน เป็นสำคัญยิ่งกว่าสามี เพราะว่าปืนนี้ถึงเราจะไปไหนมันจะไปด้วย 1. เราสามารถว่าสมองเราสั่งทำงานเองได้สามีบางอย่างเราสั่งทำไม่ได้ ปืนนี้สำคัญสำหรับเรามากเลย เพราะว่านี่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นเราสามารถใช้ได้ทันทีเลย

**ผู้สัมภาษณ์:** เคยใช้บ้างไหม

**กำนัน:** เคยใช้ ปืนเราเคยขออนุญาตพกปืนตั้งแต่สมัยยังไม่เป็นกำนัน ปกติก็พกอยู่ตลอด เพราะว่าหมู่บ้านของเขตนครบุรีนี่มันสอนให้เราเก่งเอง 1. มันเป็นหมู่บ้านสี่เหลี่ยม 2.

สอนให้เราทราบว่า เราควรถือปืนหรือไม่ควรถือ บางครั้งถ้าเราไปไหนเราไม่ได้เอาปืนไปเราจะไม่สบายใจ เพราะว่า การถือปืนแต่ละครั้งนี่ 1. ก็ทำให้คนกลัว 2. เมื่อมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นเราก็สามารถใช้ได้โดยไม่ต้องเรียกใคร ลูกบ้านเขาก็รู้ว่าฉันพกปืน เขารู้กันเอง เพราะว่า ปกติฉันถือปืนนี้ชอบทำงานส่วนรวม มีปัญหาอะไรใด ๆ ตั้งแต่ยังไม่เป็นกำนันก็ดี เขาจะต้องมาขอความช่วยเหลือจากเราตลอด อีกอันหนึ่งคือ กำนันขับรถเอง ไม่ได้จ้างใคร ไปไหนมาไหนขับเอง 3. มือปืนต่าง ๆ ปกติก็รอบตัว เป็นนักเลงครึ่งหนึ่ง

ผู้สัมภาษณ์: ได้อาศัยพึ่งสามีนด้านใดบ้าง

กำนัน: ในด้านเกี่ยวกับวิชาการ เป็นเลขาส่วนตัว เรื่องเอกสารเรื่องอะไรในแบบนี้เดี๋ยวนี้แฟนเป็นสารวัตรกำนัน ช่วยงานส่วนตัว ที่เป็นเลขาทางการนั้นอีกคนหนึ่งเป็นอาจารย์ใหญ่ นั้นเป็นที่เขย เลขาของสภาตำบลเป็นที่เขย เขาเป็นครูเป็นอาจารย์ใหญ่ด้วย

ผู้สัมภาษณ์: ที่ว่าเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมเป็นอย่างไร

กำนัน: คือมันเตรียมจะเป็นสี่เหลี่ยม มันสี่เหลี่ยม แล้วถัดไปก็สี่เหลี่ยม พื้นที่สี่เหลี่ยมอยู่ฝั่งนั้นต้องเลยไป

ผู้สัมภาษณ์: คิดว่าผู้หญิงเรานี้แต่งงานแล้วควรจะใช้นามสกุลสามีใหม่ หรือควรใช้นามสกุลเดิมของตัวเอง

กำนัน: ควรใช้นามสกุลสามี เพราะว่า 1. เขาเป็นพ่อบ้าน 2. เขาจะได้อะไร ๆ กันว่าเรามีสามีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์: คือ ตอนนี้กฎหมายเขายังไม่ให้สิทธิผู้หญิงใช้นามสกุลตัวเองหลังแต่งงานแล้ว คิดว่าควรที่จะแก้กฎหมายฉบับนี้ให้ผู้หญิงมีสิทธิใช้นามสกุลตัวเองได้ จะดีไหม

กานัน: ควรจะแก้ คือ เมื่อก่อนนี้ที่เราใช้ ๆ กันอยู่นี้ละ กฎหมายยังไม่ให้ เพราะว่าเมื่อก่อนผู้หญิงยังทำอะไรไม่ได้ แต่ต่อมาผู้หญิงทำอะไร ๆ ได้ ควรจะใช้นามสกุลตัวเองโดยไม่ใช้นามสกุลของสามี ไม่กลัวครอบครัวจะแตกแยกหรืออก แล้วก็ไม่ต้องกลัวสามีไปมีเมียอื่น เขาไม่มี เคยมีวีแววเลยนะ คือ 1. ถ้าเราทำงานของเราเองได้โดยที่เราคล่องแคล่ว ผู้ชายเขาจะเกรงเราเอง

ผู้สัมภาษณ์: ปัญหาในเขตพื้นที่ตำบลนี้มีอะไรบ้าง เป็นปัญหาเนื่องจากงานหรือเป็นปัญหาเนื่องจากผู้หญิงมาสวมตำแหน่ง

กานัน: คืออยากให้ทางการรู้ว่าผู้หญิงมาสวมตำแหน่ง อยากให้ทางการเชื่อว่าเมื่อผู้หญิงมาเป็นผู้นำ อยากให้ทางการเราช่วยส่งเสริมว่าผู้หญิงเขาก็ทำงานได้เหมือนผู้ชาย อยากให้ทางการส่งเสริมมากกว่านี้ แบบว่าให้ทางการส่งคนมาสนใจตำบลนี้มากขึ้น เมื่อผู้หญิงเขาทำงานอะไร ซึ่งเขาก็เป็นประเภทที่อ่อนแอก็จริงนะ แต่เมื่อเขาทำงานอะไรบ้างควรลงมาช่วย อย่างรณรงค์การทำงานส่งคนมาช่วย พยายามเปรียบดูว่าทางผู้หญิงเขาจะทำงานได้เหมือนผู้ชายให้เขาสนใจหน่อย คือทำเหมือนกับกานันทั่ว ๆ ไป ให้ส่งคนมาช่วยงานด้านสภาตำบล มาช่วยเป็นเลขาให้ถูกต้องเลย เวลานี้เราไปเยี่ยมครูมาทำงาน นี่เป็นขึ้นแรกเลย อยากจะให้ตั้งรัฐบาลว่าค่าตอบแทนกานัน ผู้ใหญ่บ้านมันน้อย มันไม่คุ้มกันเลย กานันก็ 810 บาท รับหนักพอสมควร ทางกานันต้องอย่างน้อยสัก 2,000 บาทผู้ใหญ่บ้านก็สัก 1,400-1,500 บาท อะไรราว ๆ นี้ อย่างผู้ช่วยควรได้สัก 500 บาทขึ้นไป เคี้ยวนี้เขาได้ 140 บาท มันไม่คุ้มกันเลย

ผู้สัมภาษณ์: มีปัญหาอะไรบ้างที่เกิดความหือห่าใจมากที่สุด จนจะอดทนแทบไม่ได้

กานัน: มีอยู่บ้างครั้ง เรื่องเกี่ยวกับชาวบ้าน เรื่องโจรผู้ร้ายมันเห็นว่าเอาเป็นผู้หญิงทำอะไรไม่ได้ บางครั้งก็โมโห แต่ก็ทำงานได้ตลอดช่วงเป็นกานันก็ไม่มีคดีร้ายแรงอะไรเลย นอกจากลักเล็กขโมยน้อย ก็จะไปจับส่งตำรวจเลย ไปจับผู้ร้ายเอง การจับผู้ร้ายก็ไม่มีปัญหา บางทีไปจับ 3 หมู่ ส่วนมากเราเป็นผู้หญิงเขาก็ไม่รู้ว่าเราจะไปทำอะไร ทำอย่างไรจับเราก็ก่อนจับแล้วใช้ลูกน้องลือคอกไปแล้วก็ไปส่งตำรวจ

ผู้สัมภาษณ์: ที่ทำงานนี้พี่อยากได้รางวัลดีเด่นบ้างไหม

กำนัน: อยากได้ซี อยากได้รางวัลดีเด่นของจังหวัด ไม่เคยคิดจะลาออก

ผู้สัมภาษณ์: ทำไมถึงให้แฟนสมัครเป็นกำนัน

สารวัตรกำนัน: ชาวบ้านเขามาคอยด้วยจะให้ผมเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผมก็ว่าเป็นผู้ใหญ่บ้านไม่ได้ ผมมีธุรกิจรับเหมายอยู่ ชาวบ้านก็ว่าจ้างเอาแฟนผมเป็น ความจริงที่แรกผมเป็นครูอยู่ ผมก็ลาออกจากผครูมีงานรับเหมายด้วย เคยเป็นอาจารย์ใหญ่ ที่โรงเรียนอีก 2 ปี จึงจะเกษียณ มีคนมาเลือกตั้งมากเป็นประวัติการณ์ มีคนมามากมานั่งคอยกันเต็มศาลา เวลาหาเสียงสมัคร กำนันออกทุกคืนเลย ออกเวลากลางคืน 4-5 วันติดกันเลย กำนันเขาเป็นคนชอบไปร่วมคน กับคุยกับคนอื่น ๆ อย่างไปอบรมลูกเสือชาวบ้าน อบรม อ.ส.ร.ค. 3 ครั้ง ๆ ละ 7 วัน

ผู้สัมภาษณ์: เคยคิดจะสมัครเป็น สจ. บ้างไหม

กำนัน: เป็นกำนันได้ไม่กี่เดือน เฝิงจะขวนมี ต่อ ๆ ไปก็ไม่แน่

ผู้สัมภาษณ์: การที่กำนันประชุมสภาตำบล แล้วให้ สจ. มาพูดในที่ประชุมด้วยแบบนี้ ไม่กลัวว่าจะเป็นการให้ เขาหาเสียงไปด้วยหรือ

กำนัน: ไม่กลัว เพราะว่าคนผู้ใหญ่บ้านได้หมด เราปกครองได้หมด 17 คน แม้แต่เวลาไปรับเงินตอบแทนที่อำเภอเสร็จแล้วครึ่งวัน ก็ต้องมากินข้าวกับเรา เป็นนโยบายอย่างนั้น เราอยู่ด้วยกัน จนกว่าจะบอกว่าเราเลิกกลับบ้านได้ ก็ไปส่วนมากแล้วมักจะพูดกันดีทั้งนั้น

สารวัตรกำนัน: เมื่อวันนี้ก็พากันไปทอดกฐิน ทั้งสภาตำบล ทอดกฐินกันทั้งคณะ

กำนัน: ชาวบ้านเขาบอกว่าเขายังงงเลย ตั้งแต่ได้กำนันผู้หญิงมาปกครองตำบลครบุรีได้ แน่นนอน โจรผู้ร้ายก็ไม่มี ไม่งั้นแต่ก่อนนี้ก็ลำบาก ลึกความยากทุกวัน แต่ก่อนก็มีคอมมิวนิสต์อยู่

หมู่ 2 พวกที่ยากลำบากที่เอียงซ้าย แล้วก็เราจะไปมาหาสู่ประจำเป็นกันเองตลอด

สารวัตรกำนัน: ประชุมหมุนเวียนทุกเดือน ไปพบชาวบ้านทุกเดือนประชุมประจำเดือนในหมู่บ้าน หมุนเวียนกัน

ผู้สัมภาษณ์: ลูก ๆ สนับสนุนให้แม่เป็นกำนันไหม

กำนัน: ไม่ได้ว่า เพราะว่าลูก ๆ ชอบ คนโต 23 ปีแล้ว คนสุดท้ายก็เรียน ม.1 ช่วยตนเองมาตลอด

ผู้สัมภาษณ์: กรณีมีข้อขัดแย้งภายในหมู่บ้าน ทำการแก้ไขอย่างไร

กำนัน: เรียกมาไกล่เกลี่ยที่บ้าน ถ้ามันไม่ลงกันละก็ตั้งแต่เป็นกำนันมา เรื่องยังไม่เคยถึงอำเภอเลย ถ้าเขาไม่ยอมเราก็ทำเรื่องเสนอไป ส่วนมากเขายอมทุกราย กำนันมีอำนาจปรับแต่ก็ไม่เคยปรับ

สารวัตรกำนัน: หมู่อื่นก็เคยทำ ปรับแบบชดใช้สิ่งของ อย่างไปลักของเขา 100 บาท ก็ปรับเป็นของมาใช้

ผู้สัมภาษณ์: เวลาไกล่เกลี่ย กำนันไกล่เกลี่ยเองหรือเอาคณะกรรมการหลาย ๆ คน มาช่วยกันไกล่เกลี่ย

สารวัตรกำนัน: มีภาษาทางบ้านเขา เรียกว่าตุลาการหมู่บ้าน

กำนัน: ตามกรรมการหมู่บ้านมาคุยกัน

ผู้สัมภาษณ์: ตุลาการหมู่บ้านได้มาอย่างไร

กำนัน: ชาวบ้านเขาเลี้ยว เป็นนโยบายของอำเภอ เป็นที่ปรึกษาของหมู่บ้าน มีคน  
เดียว

สารวัตรกำนัน: ส่วนมากรวบ้านเลือกครูใหญ่เป็น

กำนัน: เวลาเมื่อเรื่อง เราเจรจาเสียก่อน เราเจรจายังไม่เข้าใจ ก็มีตุลาการมาเจรจา  
อีกที จนเขาเข้าใจ คือเกี่ยกตัวอย่างว่าสมมุติว่ามีเรื่องมีราวอะไร ไปถึงอำเภอมีเสีย  
กันทั้ง 2 ฝ่าย คือเมื่อเร่ไปถึงตำรวจเขา ตำรวจเขาจะเอาท่าเดียว เสียทั้ง 2 ฝ่าย  
เราก็แนะนำไม่ให้เขาไป

ผู้สัมภาษณ์: ข้าราชการอำเภอเป็นอย่างไรบ้าง

กำนัน: เดี่ยวนี้ยังมีปัญหาที่พัฒนากร เพราะว่าไม่ค่อยได้เข้ามาประชุม อำเภอนี้มีแค่ 3  
คน มี 8 ตำบล เขาไปดูไม่ทั่วถึง เกษตรกรไม่ค่อยมา ประชุมกันตามหลักวันนี้ เกษตรกรก็  
ต้องมาพัฒนากรก็ต้องมา ราคี้แจ้งแล้ว เขาไม่ได้มาเลย จะทำหนังสือแจ้งออกจากตำบล  
บอกว่่าต่อไปนี้จะถ้าพัฒนากรเราน้อย ตำบลครบุรีไม่จำเป็นจะต้องใช้ แล้วมีปัญหาอะไร  
เราจะไปหาหรือเอง เพราะว่าคนเขาทั้งอำเภอมีแค่ 3 คน ก็ทำงานไม่ได้ทั่ว

ผู้สัมภาษณ์: ปลัดที่เขาตั้งเป็นที่ปรึกษามาย่อยหรือเปล่า

กำนัน: พูดก็พูด พูดเหมือนตึนายนะ ส่วนมากไม่ค่อยมา ตามหลักการประชุมแต่  
ละครึ่งเขาจะต้องมานี่ เมาไม่มาเลย ตั้งแต่เป็นกำนัน ปลัดอำเภอยังไม่มาเลย

ผู้สัมภาษณ์: แล้วเราอย่างไร

กำนัน: เราก็ไปบอกรว ถ้าเขาไม่มาเราก็ประชุมกันแต่เรา ถ้าพูด ๆ ไป รายงานไป  
เจ้านายอีกอย่างทางผู้ว่าราชการจังหวัดเราก็ชอบกันคืออยู่ เดี่ยวแกลงจะไปด่าปลัดเป็นปัญหา  
ส่วนตัวเขาเราก็เลยไม่ทางผู้ว่าราชการจังหวัดก็เคยถามว่า ไอ้ที่ทำงานตำบลมีหนักใจ

อะไร เราก็ไม่เปิดเผย ว่าตำบลเราเป็นตำบลเรียบร้อยดี

สจ. : มันหลายเรื่องเองที่สภาตำบลบอกไว้ สถานีตำรวจที่นี่ก็มีสร้างไว้แล้ว

กำนัน : วางเปล่า ตัดสร้างมายังไม่มีตำรวจมาอยู่เลย เพียงแต่ไปพูดคุยกันกับทาง  
เจ้าเมือง ไปหาท่านบ่ออาทิตย์หนึ่งถ้าไม่ได้ไป ท่านต้องตามตามหาแล้วก็เลยต้องไปบ่  
ปกต้อออกไปประจำ คือมันทางออกจากอำเภอไปตัวจังหวัด 40 กว่านาที

ข้อมูลตำบล ตำบลคูรี มี 17 หมู่บ้าน จำนวน 2,435 ครอบครัว ชาย 6,571 คน  
หญิง 6,910 คน รวม 3,481 คน

ข้อมูลจากการสังเกตและการสนทนา

1. กำนันแล้งสารวัตรกำนัน แต่งกายชุดข้าราชการเต็มยศ
2. ดำเนินการประชุมในลักษณะที่เป็นครูกับนักเรียน สารวัตรกำนันเป็นผู้บรรยาย  
ข้อราชการแทนกำนัน เกลี่ยกล่อมแทนกำนัน มีการใช้กระดานดำ เขียนหัวข้อและข้อสรุป ผู้  
เข้าประชุมนั่งโต๊ะ เรียงแถวหันหน้าเข้าหากระดานดำ
3. กำนันพอกัน ด้านเป็นโผล่ให้เห็นได้ง่าย กำนันมีฐานะดีมาก รายได้เดือนละ 3  
หมื่นบาทเศษ หลังการประชุมแล้วกำนันเลี้ยงอาหารกลางวัน โดยมีแม่ครัวและกรรมการ  
สภาตำบลบางคนนั่งหว่านอาหารอยู่ข้าง ๆ ที่ทำการประชุมสภาตำบล
4. ระบุว่ามีการออกความคิดเห็น ซักถาม กรรมการสภาตำบล ซึ่งทำกับข้าวอยู่  
ข้าง ๆ ที่ประชุม (หน้าขวาม้า) จะชะโงกตัวข้ามรั้วมาแสดงความคิดเห็นด้วย
5. กำนันไว้ชื่อเกลี่ยกล่อมเป็นการบังคับ เช่น คำพูดว่า "จะว่าบังคับก็ไม่ใช่ คือ  
ขอร้องให้ไปบริจาคเทิดในวันเฉลิมพระชนม์ฯ ให้ผู้ใหญ่บ้านบริจาค 1 คน ผู้ช่วยอีก 2 คน  
ก็ครบเป็น 3 คนแล้ว ไม่ต้องไปหาไหนยากเลย ทางอำเภอขอให้แจ้งยอดวันนี้" และอ้าง  
เหตุผลต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม คือได้บุญมาก
6. กำนันเป็นคนมีความทะเยอทะยานสูง อยากมีเกียรติเป็นเจ้าเมือง เชื้อถือคน  
ในครอบครัวมากกว่าคนอื่น เป็นคนมองโลกในแง่ร้าย



## ประวัติผู้เขียน

นางสมิหรา ตตลดากร เกิดวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2493 ที่ตำบลบ่อทราย อำเภอมือง จังหวัดสงขลา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2515 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยได้รับปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2522

เข้ารับราชการครั้งแรกในตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ระดับ 3 ประจำกองวิชาการ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2517 ในปีต่อมาได้รับตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ระดับ 4 ได้อันไปรับราชการ ณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในตำแหน่งอาจารย์ระดับ 3 เมื่อปี พ.ศ. 2519 เคยเป็นคณะกรรมการเพื่อจัดทำระบบสนเทศสตรีเพื่อการพัฒนา ของกลุ่มประเทศอาเซียน ณ ประเทศอินโดนีเซีย เคยเข้าร่วมประชุมสภาสตรีอาเซียนครั้งที่ 2 ณ ประเทศมาเลเซีย

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

